

Cau amsəban a nê mala YOHANA Məncəu

Mwashat atə alaggana mala Yesu, yì Yohana ka, nda gilə mənia yì maləmce ka. À kə səni kəla à gilə mənia yì Cau Amsəban ngga a pələa 85 anzəm bəlbəban mala Yesu.

Yì Cau Amsəban a nê mala Yohana ka ləmdəa səm ama Yesu nda Cau mala Bakuli, yì Cau mənana te pà nê mal raka, mənana <<yì duk bəwaməpəndəe sə do abalə səm ngga.>> (Yoh 1:14) À giləi ace mənana amə ballə ka bəa earnəi ama Yesu nda Mə'amsəban mənana à pacau ace ka, yì Muna mala Bakuli, sə dəm ngga nê pabamuru malea a baní ka bəa kum yiləmu (Yoh 20:31.)

Yohana kə bangji nə rəcandəa ama boro mala yiləmu mənana málá male pà kəm raka à kə kumi nəban Kərəsti, yì boro mənana kə tite ado sə nê ngga yiu aban abwana mənana à earnə Yesu ama nda njargula, andə məsəcau, andə yiləmu ka. *Yohana* pak túró nə agir mala koya pwari mənana abwana súrəia pepe ka ace ləmdə məsəcau mala agir bá bangjo, agir kəla <<mur>>, <<bəredi ko girlina>>, <<tələban>>, <<yalgir andə anzur male>>, <<kun-nda>>, <<njargula>>, <<ng-gun anap andə abəle>>, sə <<yiləmu.>>

Agir mənana abaləi ka

Tita cau1:1-18

Yohana Məbatisəma andə alaggana mədəmbe mala Yesu1:19-51

Túró mala Yesu a ban abwana2:1--12:50
 Masələata anonggio mala Yesu arə ban mala
 Urəshalima sə abaləi13:1--19:42
 Lo bembə mala Mətalabangjo andə ləmdərəu
 male arə anjar dāngdāng20:1-31
 Masələata cau: Yesu ləmdə rəi dəm a Galili21:1-25

Cau duk bwa

- 1 Kaniama 'Bakuli nə
 pusə banza ka,
 Cau ni nda kam,
 sə mənə yì Cau ka
 à nda tərəia andə 'Bakuli;
 sə yì, yì Cau ka 'Bakuli na.
- 2 A tite ka à nda
 andə 'Bakuli.
- 3 Nə yì sə 'Bakuli pusə agir kat.
 Kəgìr pà kàm mwashat
 mana à pusəi mənana
 nə yì sə à pusəi raka.
- 4 Yì nda tər yiləmu,
 sə mənə yì yiləmu
 ka yiu nə təlāban
 aban bwapəndəa.
- 5 Sə yì təlāban ngga
 kə ta aba pəndəa
 sə pəndəa ka gandə
 bwalte dāng!*
- 6 Bè bwa yiu,
 mə'njar mənana
 'Bakuli túrí ka,

* 1:5 1:5 sə pəndəa ka gandə bwalte dāng: Ko <<sə pəndəa ka pà
 nə gandə limge dāng.>>

- lùlləi ama Yohana.[†]
7 Yiu yi ne bwapəndəa
cau amur mənía
yì tǎlaban ngga,
ace mənana bə
bwapəndəa kat ok
mənía yì cau ka, bə é.
8 Yohana nə bamúri ka
nda tǎlabani dǎng;
yì ka, yiu ace nacau
amur tǎlabani.
9 Tǎlaban mə'məsəcau nì,
mənana kə ta aban
bwapəndəa kat ka,
ndo kə yiu a banza ka.
10 Yì Cau ka nda a banza,
sə kat andə amani ama
nə yì sə à pusə banza ka,
banza sùrəi dǎng.
11 Yiu aban abwana
mənana amale na ka,
sə amale é dǎng.
12 Sə abwana mənana kat à é,
à pa bamuria a baní ka,
pània wia rəcandəa
bəà duk amuna
mala Bakuli.
13 Bəlaban malea ka,
mala nkila na
andə nggūrau dǎng.
Pa aba kpapi
mala bwama andə
bwabura dǎng.

[†] 1:6 1:6 Balli gbal aba: Mat 3:1; Mar 1:4; Luk 3:1,2.

Mənia ka pe mala Bakuli na.

¹⁴ Mənia yì Cau ka
yì duk bʷaməpəndəe,
sə yì duk zuku abalə səm.
Səm səna gulo male,
gulo mala kə Muna
mwashat bərbə, mana pur
nəban Tárrí Bakuli ka,
lùmsəo nə bʷamuru
andə məsəcau.

¹⁵ Yohana ne abwana cau amurí nə giu
məcandəe ama, <<Mənia ka nda bʷa mənana ən
na wun cau amurí nəma nda ban yiu a nzəmam
ngga, sə yì ka, kútiām nə gulo, acemənana yì ka,
ndakam dídyal sə à yì bəlám.>>

¹⁶ Aba bʷamuru andə mənbu male sə tsəka səm
bu kat, kə pa səm agir məboarne a nzəmarəia.

¹⁷ Bakuli pa səm Nggurcau nə bu Musa, sə nə bu
Yesu Kərəsti sə pa səm bʷamuru andə məsəcau.

¹⁸ Kə bʷa sən ma Bakuli àkə pwari dāng, she kə
Muni mənana à nda mwashat andə yì, sə nda a
nkanggari ka. Yì nda tsəa sə səm sūrə Tárrí ka.

*Yohana Məbatisəma nda Kərəsti dāng
(Matiu 3:1-12; Markus 1:1-18; Luka 3:1-18)*

¹⁹ Abwana-məgule mala amə Yahudi mənana a
Urəshalima ka à túr apəris andə Amə'Lawi bəà kya
dī Yohana ama, yì ka, nda yana le?

²⁰ Yohana səmbərəia wia kəgìr dāng, banggia
wia məsəcau ama, <<Mə nda Kərəsti‡ dāng.>>

‡ **1:20 1:20** *Kərəsti (nə kún Gərik) ko Mezaya (nə kún Ibəru) ka bələi
nda: Bʷa mənana à dārəi wi mūrú olif amurí, mənana ləmdə ama
Bakuli tsəngnəni a buno-gulo andə rəcandəa ka.*

21 À dī ama, <<Sə we ka a nda yana? A nda Iliya le?>> § Yohana earia wia ama, <<Awo, mə nda yì dāng.>> Sə à dī ama, <<A nda məbangnəa mala 'Bakuli mənana səm nggə kundəmuri ka le?>> Earia wia ama, <<Awo.>>

22 A masələate ka à dī ama, <<Na səm cau mənana bə səm nyesəi abwana mənana à túr səm ngga. A kə twali bamuro ama a nda yana?>>

23 Yohana earia wia nə cau mala Ishaya məbangnəa mala 'Bakuli ama, <<Mə nda giu mənana kə hama a babondo ka, ama, <Wu tsək njargula bə cam kporong ace Mətalabangŋo.> >>*

24 Abea amə Farisi mənana à túriá ka,

25 à dī Yohana ama, <<Sə bə a nda Kərəsti,† ko Iliya, ko mənə yì məbangnəa mala 'Bakuli raka, palang sə a kə pakki abwana batisəma?>>

26 Yohana earia wia ama, <<Ən nggə pakki abwana batisəma nə mür, sə bebwə nda came abalə wun mənana wu sùrəi raka,

27 yì ka, nda bwa mənana kə yiu a tam tù ka, ən kārəa mə nə panzə anggur-nkura male ka dāng.>>

28 Mənia yì gir ka à pè a Betani, a nkaring Nggeasala Jodan, àkè ban mənana Yohana pakkiyi batisəma kam ngga.

Yesu nda Məgam mala 'Bakuli

29 Bè ban fana ka, Yohana sən Yesu aban yiu nə bani, sə pələa na ama, <<Wu sən Məgam mala 'Bakuli, mənana twalkiyi caubikea mala banza ka!

§ 1:21 1:21 Balli gbal aba: Nggur 18:15; Mal 4:5. * 1:23 1:23 Balli gbal aba: Isha 40:3. † 1:25 1:25 Sən cau amur Kərəsti a 1:20.

³⁰ Mənia ka nda bwa mənana ən na ce ama, <Bè bwa nda kə yiu atəm ngga. Yì ka, kútiām nə gulo, acemənana yì ka, ndakam dídýal sə à yì bəlam.>

³¹ Nggearə mim ngga ən sùrəi dídýal dang, sə tər yiu mem mənana ən nggə pakki abwana batisəma nə mūr ka nda ace mənana bəà ləmdəi amə Isərayila rəi ka.>>

³² Pələ Yohana bang gír mənana sùrəi amurí ka ani: <<Ən sən Bangjo mala Bakuli kəla kutu, sulə nə kuli yi do amurí.

³³ Bə pà mə nə sùrəi dāng, bə Bakuli mənana tasəam ama bən yi pakki abwana batisəma nə mūr ka nda nam raka. Nam ama, <Bwa mənana a səni Bangjo mem suləo yi do amurí ka, nda bwa mənana nə pakki abwana batisəma nə Bangjo Məfele ka.>

³⁴ Ən sənəni sə ən nggə bangcau amurí ama, yi ka, nda Muna mala Bakuli.>>

Alaggana mana Yesu tita tunəia ka

³⁵ Bè ban fana ka, Yohana nda kano dəm andə abea alaggana male bari.

³⁶ Lang nə sən Yesu aban kutio ka, na ama, <<Wu sən Məgam mala Bakuli!>>

³⁷ Lang alaggana mənəia bari à onghəni náná anggo ka, kara à o atə Yesu.

³⁸ Yesu nə pələ rəi ka, kara sənəia aban yiu atə, sə díə ama, <<Mana wu earki ce?>>

À eare ama, <<Rabbi a ya ban sə a pa?>> (Rabbi ka bələi nda Maləm.)

³⁹ Yesu earia wia ama, <<Wu yiu wu yi səni.>>

À pələa à wario à kya sən ban-do male. Sə à kya do atè bà du. Anggo ka bu-pwari ine nə pwarikpəra na.

⁴⁰ Bè bwa mwashat atà mənina yì abwana bari mənana à ok cau mənana Yohana na ka nda Andəru, mə'eam Shiman Bitərus.

⁴¹ Andəru pələa kum mə'eambi Shiman, sə ne wi ama, <<Səm kuməna Mezaya (Tər Mezaya nda Kərəsti, Mə'amsəban mənana Bakuli bang ama nə tasəi ka.)>>

⁴² Sə yiu nə Shiman aban Yesu.

Yesu səni kyap-kyap, sə na ama, <<A nda Shiman muna mala Yohana. À nə tunəo ama, Kefas.>> (Tər Kefas nda Bitərus, bāləi ama, Tali.)

Yesu tunə Filip andə Nataniyel

⁴³ Bè ban fana ka, Yesu twali a babumi ama nə o a Galili. Yi kum Filip sə ne wi ama, <<Yiu atəm.>>

⁴⁴ Filip ka bwa Beseda na, la mala Andəru andə Bitərus.

⁴⁵ Filip alta Nataniyel yi kumi sə ne wi ama, <<Səm kuməna bwa mənana Musa giləgir amurí aba maləmce Nggurcau mala Musa, andə mənana à giləa aba maləmce mala amə'bangnəa mala Bakuli ka, yì Yesu bwa Nazarat, muna mala Yisəfu.>>

⁴⁶ Nataniyel na ama, <<A Nazarat! Kə gir məboarne nə pur a Nazarat gbal?>> Filip ne wi ama, <<Yiu səni.>>

⁴⁷ Lang Yesu sən Nataniyel aban yiu ka, nacau amurí ama, <<Mənia ka bwa Isərayila məbafoe na, mənana pənə nyir arəi raka.>>

⁴⁸ Nataniyel dī Yesu ama, <<A pak lang sə a sùrəàm?>>

Yesu eari wi ama, <<Mənanana a nda a tətə nggun vwari ka, ən angña dəmba ən sənə no, sə Filip tunəo.>>

⁴⁹ Pələa Nataniyel ne Yesu ama, <<Rabbi, a nda Muna mala Bakuli! A nda Murəm mala amə Isərayila!>>

⁵⁰ Yesu ne Nataniyel ama, <<A earnə mim acemənanana ən banggo nəma, ən sənə a tətə nggun vwari ka le? A nə sən agir məgulke mənanana à kúti man ngga.>>

⁵¹ Yesu nyare nea wia ama, <<Ən nggə na wun məsəcau, wun nə sən kùli nə mənna, andə aməturenjar mala Bakuli aban eauwe andə suləo amur Muna mala Bwa.>>‡

2

*Yesu tsək mùr pələ
mùr-bəlanggun anap*

¹ A tàruia nongño ka, à ndanə isəban a Kana a nzali Galili, sə nggea Yesu ndakam abanì.

² À tunə Yesu andə alaggana male aban isəbanì.

³ À nda bá pakkidfire ka, mùr-bəlanggun anap málá a rəia. Nggea Yesu yi ne wi ama, <<Mùr bəlanggun anap malea maləna.>>

⁴ Pələa Yesu eari wi ama, <<Nnâ, palang sə a oasəam aba ce? Bu-pwari mala ləmdərou mem malaká karə peatu dāng.>>

⁵ Nggea Yesu ne amə gau girlina ama, <<Wu pək gır mənanana kat bangga wun ngga.>>

⁶ Àkə banì ka, aganggəlang mənanana à kwária aba tali ka à ndakam, yia tongno-nong-mwashat;

‡ 1:51 1:51 Balli gbal aba: Tite 28:12.

amənanə amə Yahudi kə soak mūr abaləia à kə lakkina rəia nēi andə agir ace peri a bədəm Bakuli ka. Ko mə ye ka kə twal amunabang-mūr lumi-bari ko lumi-tàrú.

⁷ Yesu ne amə gau gírlina ama, <<Wu to mūr wu lumsəki aganggəlang.>> Sə à lumsəkia kat nə mur.

⁸ Sə nea wia ama, <<Adyan ngga wu dārəa wu kya pe bəwaməgule mala pakkidire isəban.>> Pələa à dārəa à wari wi nēi.

⁹ Sə bəwaməgule mala pakkidire isəban ok mūr mənana à nyesəi pələna mūr-bəlanggun anap ka. Sə yì ka, sūrə ban mənana à pusə mənəia yì mūr-bəlanggun anap kàm ngga dāng (sə amə gau gírlina mənana à dārə mūr nì ka à sələnə). Sə pələa tunə bura-māfela a giriban.

¹⁰ Sə na ama, <<Abwana pak ka à kə yinə mūr-bəlanggun anap məboarne a dəmba, bə abəri nūna karənia ka, sə à kə yiu nə mənana twal tē ka; sə mò ka a tsək məboarne a nzəmò!>>

¹¹ Gir'ndəliki mənəia Yesu pè a Kana, a nzali Galili ka, nda mədəmbe mala agir-ndali male mənana ləmdə gulo male ka. Sə alaggana male səni à pa bəmuriə a baní.

¹² Anzəm man ngga, Yesu andə ngge andə amə'eambi andə alaggana male o a Kapanahum sə à kya nonggi kam zuku.

*Yesu pər amə kúrkúró a
Ndəməgule mala Bakuli
(Matiu 21:12-13; Markus 11:15-17; Luka 19:45-46)*

13 Lang pwari Lamsan Yàlîmurû mala amə Yahudi gbashinà ka, Yesu o a Urəshalima.*

14 Kya kum amə makki andá, andə anzur andə akutu, andə abwana mənana à duməna nə do aban nggađi boalo ka, aba Ndàməgule mala Bakuli.

15 Pələa Yesu peau nkamso nə nggúr sə pəria kat, andə anzur, andə andá, bəà puri bá Ndàməgule mala Bakuli. Sə ndələki agir, mesəki aməsə-boalo mala amə nggađi boalo.

16 Sə ne amə makki akutu ama, <<Wu pusə agir mənia ka aban man! Wu kəa nyesə Bala mala Tárrám bə duk limo dang!>>

17 Sə balə alaggana male kasəa arə cau mənana Maləmce na ama, <<Rəbəla mem arə Bala mo we Bakuli ka, nə earke a baləam kəla bəsa.>>†

18 Abwana-məgule mala amə Yahudi di Yesu ama, <<Ya gir'ndələki na ado awu nə pa, mənana nə ləmdəa səm ama, Bakuli pano rəcandəa mala pak mənia yì gir ka?>>

19 Yesu earia wia ama, <<Wu arki man yì Ndàməgule mala Bakuli ka, sə aba nongjo tàrú ka mə nə loasəi dəm.>>‡

20 Pələa amə Yahudi ne wi ama, <<Ndàməgule mala Bakuli mənana twal aməba pələa lumi-ine bwamdə tongno-nong-mwashat sə à bə ka, a na ama awu nə bə aba nongjo tàrú?>>

21 Sə Ndàməgule mala Bakuli mənana Yesu nakiyi ce ka, nda nggürəi.

22 Anzəm mənana Yesu longjəni bəmbe ka, sə balə alaggana male kasəa ama, Yesu nania wia.

* 2:13 2:13 Balli gbal aba: Pur 12:1-27. † 2:17 2:17 Balli gbal aba: Ang 69:9. ‡ 2:19 2:19 Balli gbal aba: Mat 26:61; Mat 27:40; Mar 14:58; Mar 15:29.

Pələa à earnə Maləmce andə acau mənana Yesu nea wia ka.

Yesu sūrə babum bwapəndəa

²³ Mənana Yesu nda a Urəshalima a pwari Lam-san Yəlîmurû ka, abwana pas à sən agir-ndələki mənana pea ka, pələa à pà bamuria a baní.

²⁴ Sə Yesu ka earnəia dāng, acemənana sūrənà rə bwapəndəa kat.

²⁵ Yesu pà aban alte bə kəbwa bə ne wi cau amur bwapəndəa dāng, acemənana yì nə bamúri ka sūrənà rə babum bwapəndəa.

3

Yesu bəli Nikodimus bá baria bəlban

¹ Bə bwa ndakam atə abwana-məgule, amə kùrcau mala amə Yahudi, mənana lùlləi ama Nikodimus ka. Nda abalə amə Farisi.

² Bwabura man yiu aban Yesu nə dú, sə yi ne wi ama, <<Maləm, səm sələna ama a nda məkànigir mənana Bakuli túrí ka. Kə bwa pà kàm nə gandə pakki agir-ndələki mənana a pakkiyi ka dāng, yi mənana bə Bakuli pa atə raka.>>

³ Yesu eari wi ama, <<Mə nda ban nō məsəcau, bəà bəsələ bəl bwa raka, pà nə kutio aba domurəm mala Bakuli dāng.>>

⁴ Nikodimus diban ama, <<Lang sə à nə bəsələ bəl bwa mənana gulna ka? Nə kúti a bum ngge dəm sə à nə bəsələ bəle lè?>>

⁵ Yesu ne wi ama, <<Mə nda ban nō məsəcau, kəbwa pà nə kutio aba domurəm mala Bakuli dāng, she bəà bələni nə mūr andə Bangjo mala Bakuli ka.

⁶ Tárrú andə nggeau à nda à bəlkiyi bwapəndəa ka, sə bəlban bā Bangŋo ka, túró mala Bangŋo mala Bakuli na.

⁷ Kəa ndali nə cau mənana ən banggo nəma, <Duməna púp à nè basə bəl wun ngga> dāng.

⁸ Gung kə bua kə o aban mənana earce nə ká kàm ngga. Wu kə ok gəshi, sə wu súrə ban mənana purkiyi kam andə ban mənana kákiyi kam ngga dāng. Anggo sə bwa mənana à basə bəle aba Bangŋo mala Bakuli ka pa.>>

⁹ Nikodimus dī ama, <<Lang sə mənía yì bəlban ngga nə gandə pa?>>

¹⁰ Yesu pələa eari wi ama, <<Nggearə we ka a nda bwapəgule aba kànìgìr a nzalì Isərayila, sə a súrə mənía yì gír ka dāng?

¹¹ Mə nda ban nô məsəcau, gír mənana səm súrəì, andə mənana səm sən ngga, nda səm nakiyia wun ce ka. Kat andə amani ka wu binə ak cau mənana səm nggə na wun ngga.

¹² Ən na wun cau mala agir mənana a banza man ngga, sə wu earnə mim dāng, lang sə wun nə earnə mim yì mənana bə ən na wun cau mala agir mənana a kùli ka?

¹³ Kə bwa malaká eau a kùli dāng, she kə yì mənana sulə nə kuli ka, yì Muna mala Bwa, mənana nda a kùli ka.

¹⁴ <<Kəla mənana Musa loasə n'yau amur gara a babondo ka, anggo sə duməna púp à nè loasə Muna mala Bwa a kùli,*

* **3:14 3:14** Balli gbal aba: Bal 21:9.

15 acemənana koya bwa mənana kat pa bamúri a baní ka bə kəa kidiiki dāng, yì ka bə kum yiləmu mənana málá male pa kəm raka.

16 <<Bakuli ka earce banza kərkər, sə yi pā kə Muna male mwashat ace mənana bwa mana kaṭ pa bamúri a baní ka bə kəa kidiiki bə uebà dāng, bə kum yiləmu mənana málá male pa kəm raka.

17 Bakuli tasə Muni bə yi bəshi banza dāng, tasəi bə yi amsə banza.

18 <<Bwa mənana kat pa bamúri aban Muna mala Bakuli ka, pa abata bəshi dāng. Sə bwa mənana kat binə pa bamúri ka, à angṇa damba à kasəna bəshi bə suləo amurí, acemənana binə pa bamúri aban Muna mwashat bərbər mala Bakuli ka.

19 Tər bəshi mala Bakuli ka nda mənana ama, təlaban yiu a banza, sə bwapəndəa earce pəndəa kúti təlaban, acemənana atúró malea ka aməbealbike na.

20 Bwa mənana kat kə pak gír məbike ka, kə ginə təlaban, sə pà nə yiu aban təlaban dāng, ace mənana bə təlaban bə kəa ləmdə atúró bealbikea male dāng.

21 Sə bwa mənana kə pak gír aba məsəcau ka, kə yiu aban təlaban, ace mənana bə təlaban ləmdə atúró male, mənana pea nə banggi Bakuli ka.>>

*Cau mana Yohana Məbatisəma
bang amur Yesu ka*

22 Anzəm man ngga, Yesu andə alaggana male nying Urəshalima sə à o arə abea muna-là aba bunzali Yahudi. À kya pakkia anonggio kam, aban pakki abwana batisəma.

23 † Yohana gbal ka nda aban pak batisəma a Ainon mənana a ban Salim ngga, acemənana mùr nda abanì kpəm. Bwapəndəa camarə yiu a baní, sə kə pakkia wia batisəma.

24 (Anggo ka à malaká oasə Yohana a ndàkurban peatu dāng.)

25 Abea alaggana mala Yohana andə bebwə Yahudi, à lo makgìr amur kúncau mala lákkí rəu andə lákkí agir ace peri aban Bakuli.

26 Sə alaggana mala Yohana yiu a baní à yì ne wi ama, <<Rabbi, bāləo kasəa arə bwa mənana wu nda wunəi a nkaring Nggeasala Jodan, yì mənana a bangga səm cau amurí ka? Səni, nda kə pàkkí abwana batisəma ka, sə abwana pwanəna rəia kat aban ká a baní.>>

27 Pələa Yohana na ama:

Bakuli ka nda kə pe bwa túró mənana nə pak ka.

28 Wun, nə bamur rə wun ngga, wun nə naku-nam mənana ən bang nəma, <<Mə nda Kərəsti, Mə'amsəban dang. À túrām nə túrô bèn aki wi damba yiu.>>

29 Māfela ka mālá bura-māfela na; sə murəm gyajam mala bura-māfela mənana cam aban kundəe kə kwakikiri arəi ka, ban kə boari wi arə ok gì bura-māfela. Mim gbal ka, ban kə boaram arə cau mənə wu banggàm ngga.

30 Duməna púp ama, nə nggə lidəmba nə gulo, sə mim ngga mə nə nggə amsəa.

Bwa mənana sulə nə kuli ka

† 3:23 3:23 Balli gbal aba: Mat 14:3,4; Mar 6:17,18; Luk 3:19,20.

³¹ Bwa mənana pur nə kuli ka, nda mənana ndanə gulo kúti acili abwana kat ka. Bwa mənana ndakani a banza ka, mala banza na, sə acau male ka a mala banza na. Sə bwa mənana sulə nə kuli ka, ndanə gulo kúti abwana kat.

³² Yì ka, yiu, yi bəlkuni amur gir mənana səna sə ok ka, sə kəbwa ak cau male dāng.

³³ Sə bwa mənana kat ak cau male ka earəna ama cau mala Bakuli ka məsəcau na.

³⁴ Bwa mənana Bakuli túrí ka, kə na gí Bakuli, acemənana Bakuli soapi wi Bangho male puppup.

³⁵ Bakuli earce Muni sə nyinggi wi girbunda kat a bui.‡

³⁶ Koya bwa na sə pà bamúri aban Muna mala Bakuli ka, ndanə yiləmu mənana málá male pà kàm raka. Sə bwa mənana kat binə Muna mala Bakuli ka pà nə kum yiləmu dāng, bumlulla mala Bakuli ka nə ueo amurí.

4

Yesu nacau andə be bwama Samariya

¹ Yesu sələ ama amə Farisi onghəna ce ama yì ka, nda arə kum aməkpate pas sə nda arə pakkia wia batisəma kúti mala Yohana.

² (Aba məsəcau ka, Yesu nə bamúri ka pakki kəbwa batisəma dāng, alaggana male na à pakkiyi ka.)

³ Lang Yesu yì sələ ama amə Farisi onghəna ama aməkpate nə nggə lakkì ka, nying bu-nzali Yahudi, nyare o dəm a bu-nzali Galili.

⁴ O male ka duməni wi púp nə ara aba nzali Samariya.

‡ 3:35 3:35 Balli gbal aba: Mat 11:27; Luk 10:22.

⁵ Lang yina a nzali Samariya ka, pələa yiu a be la mənana à tunəki ama Saika ka; banì sapi nzali mənana Yakupu pe muni Yisəfu a pwarian ngga ɗang.*

⁶ Tūli-mùr mala Yakupu ka, nda abanì. Yesu auləna nə gya nə pwari zəkya ka, yi do a kun tūli-mùrì nə usələo.

⁷ Bè ɓwama Samariya yiu a to mùr, sə Yesu ne wi ama, <<Dàrəâm mùr mə nu.>>

⁸ (Anggo ka alaggana male warina a kúr girlina aba là.)

⁹ Sə ɓwame pələa ne Yesu ama, <<A nda ɓwa Yahudi, sə mə nda ɓwa Samariya. Lang sə a nə zəm mùr-nùná a buam yi mənana kəgìr kə kpapi amə Yahudi andə amə Samariya raka?>>†‡

¹⁰ Yesu eari wi ama, <<Bə a sùrəná rə ɓoro mənana Bakuli ndanəi aɓeo, andə ɓwa mənana zəmggiyio mùr-nùná ka, ɓə a zəmni wi mùr mənana pākiyi yiləmu ka, sə yì ka, nə po.>>

¹¹ ɓwame na ama, <<ɓwaməgule, a panə gir nun mur ɗang, sə tūli ka məlime na. Ake sə a nə kum mənəia yì mur mənana kə pa yiləmu ka?

¹² A kùtì kà səm Yakupu mənana pà səm mənəia yì tūli, mənana yì nə nggearəi, andə amuni, andə agirkusəu malea à nu mur kàm ngga le?>>

¹³ Pələa Yesu ne wi ama, <<Bwa mənana kat nu mùr man ngga nə ok məsamur ɗəm.

* **4:5 4:5** Balli gbal aba: Tite 33:19; Jes 24:32. † **4:9 4:9** Balli gbal aba: Ezr 4:1-5; Nehe 4:1-2. ‡ **4:9 4:9** kəgìr kə kpapi amə Yahudi andə amə Samariya raka: Ko <<amə Yahudi nukiyi gir ko à likiyi gir a kwar mwashat andə amə Samariya raka.>>

14 Sə bwa mana kat nə nu mür mənana mə nə pe wi ka, pà nə ok məsamur dəm dāng. Mür mənana mə nə pe wi ka, nə duk ngbede mür a bumi mana nə nggə pe wi yiləmu mənana tɛ pà nə mal raka.>>

15 Bwame banggi wi ama, <<Bwaməgule, pam mənɪa yì mur ka, ace mənana məsamur bə kəa walam dəm dāng, sə bən ngga nyarki kani aban toki mur raka.>>

16 Yesu ne wi ama, <<Kyane kya tunə burio wu yiu.>>

17 Bwame ne Yesu ama, <<Ən panə bura dāng.>>

Yesu banggi wi ama, <<A banghəna məsəcau yì mənana a na ama, a panə bura raka.

18 Məsəcau ka nda mənana ama, a duməna nə aburana tongno, sə bwa mənə ado a nda tɛ ka burio na dāng. Cau mənana a ne ka məsəcau na.>>

19 Bwame na ama, <<Bwaməgule, ən nggə səni kəla we ka a nda məbangnəa mala Bakuli.

20 Aká səm peri a ban Bakuli amur nkono Gerizim man, sə wun amə Yahudi ka, wu na ama Urəshalima nda ban mənana duk púp səm nə peri kəm ngga.>>

21 Yesu eari wi ama, <<Bwama, earnə cau mənana ən nggə banggo ka. Pwari nda kə yiu ka mənana peri a ban Bakuli ka, pà nə pa amur nkono man ko aba Urəshalima ka dāng.

22 Wun amə Samariya ka, wu kə peri a ban bwa mənana wu sùrəi raka, sə səm, amə Yahudi ka, səm sùrənà rə bwa mənana səm nggə peri a baní ka. Acemənana amsəban ngga pur nəban amə Yahudi.

23 Sə pwari nda kə yiu ka, yàle pwari nì yina, mənana aməperi mə'məsəcau nì nə nggá peri a ban Bakuli nə babumia kat nə məsəcau. Yia ka à nda ka ulang aməperi mənana Bakuli earikiyi cea ka.

24 Bakuli ka Bangho na, sə aməperi a baní ka, duməna púp, à nè peri nə babumia kat nə məsəcau.>>

25 Pələa bwame ne Yesu ama, <<Ən sələna ama, Mə'amsəban mənana à kə tunəi ama Kərəsti ka nə yiu. Bə yina ka, nə yia məngia səm balə agir kat.>>

26 Sə Yesu banggi wi ama, <<Mim bwa mənana ado nakiyi cau nə we ka, Mə nda kə yì.>>

27 Anggo ka, alaggana mala Yesu yi tusəo, à ndali mənana à yì kumi aban nacau andə bwama ka. Sə kəbwa dī bwame ama, mana a alkite ka dāng. Sə kəbwa dī gbal ama, ace mana sə a kə nacau nə bwame ka dāng.

28 Sə bwame nying bāng-mür male nyare o a la kya ne abwana ama,

29 <<Wu yiu, wu yi sən bwa mənana nam koya gır nani ən pa aba do mem ngga! Ko bwa man nda Kərəsti Mə'amsəban le?>>

30 Pələa bwapəndəa purrì là à yiu a ban Yesu.

31 Anggo ka, alaggana mala Yesu zəmbi wi ama, <<Rabbi, yiu li gırlina.>>

32 Yesu pələa nea wia ama, <<Mə ndanə gırlina mənana wu sūrə kəgır amurı raka.>>

33 Sə alaggana male kutia diki rəia ama, <<Kə bwa yinəi wi nə gırlina le?>>

34 Yesu nea wia ama:

Girlina mem nda bèn pak gir mənana Tárrám mana túrām ngga earkiyi ce, sə bèn masələta túró male mənana pam bèn pe ka.

³⁵ Wun nə naki mbak ama, ueo zongho ine à nə pwan girbaban? Sə ən nggə na wun, wu loasə aməsə wun, wu sən agirbaban, à bəl̄na, à kārəna pwan.

³⁶ Bwa mənana nda ban pwan girbaban ngga, Bakuli na arə pe wi tangnakusəi, sə ndarə pwan girbaban mala yiləmu mənana tè pà nə mal raka; ace mani ka məbeale andə mə'pwan girbaban ngga ban nə boaria wia atārəia.

³⁷ Anggo ka cau mənana à kə ne ama, <<Bè bwa beale, sə bebwa pwan>> ngga, duməna məsəcau.

³⁸ Ən tasə wun, wu kya pwan girbaban mənana wu nda wu beal raka; abea abwana nda à beale, sə wun ngga wu kya kum tangnakusə túró mənana à pak ka.

³⁹ Amə Samariya pas a mənə yì là ka, à pa bamur̄ia a ban Yesu atəcau mala bwama mənana banggia wia ama, <<Nam koya gir nanì ən pa aba do mem ngga.>>

⁴⁰ Lang amə Samariyi yiu a ban Yesu ka, à yì zəmbi wi bə do atəà, pələa Yesu do pak nongho bari a bania.

⁴¹ Bwaməpəndəe pas dəm à yì pa bamuria a ban Yesu ace cau male.

⁴² Pələa yia ka à ne mənə yì bwama ka ama, <<Ado ka pa ace cau mo sə səm pà bamur səm a banì ka dāng, nggearə səm ngga səm ongħəni nə kir səm. Səm sələna ama, aba məsəcau ka, yì nda Mə'amsə banza.>>

Yesu twalban rəkwana

mala muna mala

bè mətamurəm

(Matiu 8:5-13; Luka 7:1-10)

⁴³ Anzəm mənana Yesu pàngnənà nongno bari a banì ka, lo o a Galili.

⁴⁴ Yesu nə bəmùrì ka banghəna ama, <<À kə pê məbangnəa mala Bakuli gulo a la male dāng.>>§

⁴⁵ Lang yi bwaləna Galili ka, bwapəndəa gingsəi à é nə bu bari, acemənana yia ka à warina a Urəshalima a ban Lamsan Yəlímurû, sə à sənəna agir mənana Yesu pea a banì kat ka.*

⁴⁶ Aba gya mala Yesu aba nzali Galili ka, kya kútí dəm a Kana, la mənana tsək mùr pələ mùr-bəlanggun anap kàm ngga.† Bè mətamurəm nda kam a Kapanahum, muni ka məkwánó na.

⁴⁷ Lang mənia yi bwa ongəna ama Yesu nyìngnənà bu-nzali Yahudi yina a Galili ka, pələa wari a banì kya zəmbi wi bə yiu a Kapanahum bə kya twalban rəkwana mala muni mənana nda kúnlú ka.

⁴⁸ Sə Yesu ne wi ama, <<Bè wu sən gír-gyambəliban andə gir'ndələki raka pà wun nə earnə mim dāng.>>

⁴⁹ Mətamurəm ni pələa ne Yesu ama, <<Bwaməgule, yiu atəm tù, ce munem masələa arəàm dāng.>>

⁵⁰ Yesu ne wi ama, <<Kyane, munio pà nə wu dāng.>> Bwabura man earnə cau mala Yesu, pələa nyare aban o.

§ 4:44 4:44 Balli gbal aba: Mat 13:57; Mar 6:4; Luk 4:24. * 4:45

4:45 Balli gbal aba: Yoh 2:23. † 4:46 4:46 Balli gbal aba: Yoh 2:1-11.

⁵¹ Nda ban o ka, amuna-bala male yi kasəi a njar à ne wi ama, <<Munio ka auna, rəi maləna.>>

⁵² Sə día ama, <<Nə ya bu-pwari sə rə muna tita malá?>> Sə à ne wi ama, <<Nda yilung nə bu-pwari mwashat mala pwari, sə bauwa nyi.>>

⁵³ Pələa balə tár muna kasəa ama, nda aba kə bu-pwari mənana Yesu ne wi nəi ama, <<**Kyane, munio pà nə wu dǎng.**>> Pələa yì andə amə'bala male pà bamuria aban Yesu.

⁵⁴ Mənia ka nda baria gir'ndələki mənana Yesu pè ka. Pè anzəm mənana nyìngɲənà bu-nzali Yahudi yina a Galili ka.

5

Yesu twali gbakəre ban rəkwana

¹ Anzəm man ngga, Yesu wari a Urəshalima a be lamsan mala amə Yahudi.

² Aba Urəshalima ka, be guguri nakam a Kun njar mala anzur mənana à tunəki nə kun mala amə Yahudi ama Beseda ka. À gumbəli nə atara tongno.

³ Abalə amənia yì atara ka sə amə rəkwana pas, ante, andə agbakəre andə abwana mənana abea barea wu ka, à kə nongɲo [aban kundə zurəi mūr.]

⁴ Acemənana arə abea apwari ka, məturonjar mala Mətalabangɲo kə zurəi mūr. Anzəm zurəi mūr ka, məkwánó mənana ak dəmba kutio a mūr ka, bə ya ulang kwánó ndanəi ka, nə mal kat.

⁵ Bè bɔwabura nakam abanì, pàngɲənà apələa lumi-tàrú-bwamdə-tongno-nong-tàrú aban nongɲo nə rəkwana.

6 Yesu sɛni aban nongɲo, sɛ sɛlɛna ama sauwuna aba rɛkwana male, pɛlɛa dɛi ama, <<A kɛ earce bɛa twalo ban rɛkwana mo le?>>

7 Mɛkwánó ear ama, <<Bwamɛgule, ɛn panɛ kɛbwa a muram, mɛnana bɛa zurina m̀ur ka nɛ ramtam aba guguri ka dang. Bɛ mɛ nda ban bariki mɛ nɛ kútí ka, kara bɛbwa nɛ akàm dɛmba.>>

8 Yesu ne wi ama, <<Lo, twal kala mo o!>>

9 Àkè banì rɛkwana male malâ, lo twal kala male aban o.

Pwari mɛnana à pak mɛnia yì gir ka pwari Sabbat na, pwari usɛlɛo mala amɛ Yahudi.

10 Pɛlɛa abwana-mɛgule mala amɛ Yahudi ne bwa mɛnana à twali wi ban rɛkwana ka ama, <<Yalung ngga pwari usɛlɛo na, Nggurcau ma'sɛm eare ama wu twal kal nongɲo mo a pwari usɛlɛo dang.>>*

11 Pɛlɛa nea wia ama, <<Bwa mɛnana twàlâm-ban rɛkwana ka nɛ nam ama, mɛ twal kala mem mɛ o.>>

12 Sɛ à dɛi ama, <<Yana bwe na no ama wu pak mɛnia yì gir ka?>>

13 Bwa mɛnana à twali wi ban rɛkwana ka sùrɛ yana nda Yesu dang, acemɛnana bwapɛndɛa làkki pas abanì, sɛ Yesu kongɲɛna abalɛ abwana.

14 Anzɛm mani ka Yesu kumi aba Ndàmɛgule mala Bakuli, sɛ ne wi ama, <<Sɛni ado ka à twalɛnò ban rɛkwana, nying pàkki acaubikea, bɛ ana raka g̀ir mɛbane mɛnana kútì mɛno ka nɛ kumò.>>

* 5:10 5:10 Balli gbal aba: Nehe 13:19; Ir 17:21.

¹⁵ Pələa bwe o kya ne abwana-məgule mala amə Yahudi ama Yesu nə twali wi ban rəkwana male.

¹⁶ Pələa yia amə Yahudi ka à tsək Yesu a dəmba, acemənana twalban rəkwana a pwari Sabbat, pwari usələo.

¹⁷ Yesu banggia wia ama, <<Ko aya pwari ka Tárrám nda mur túró, ace mani ka duməna púp ama, mim gbal ka mə nə pak túró.>>

¹⁸ Ace mani ka, abwana-məgule mala amə Yahudi bariki kərkər ama à nə wal-lú Yesu, acemənana yàl nzongcau mala Sabbat nəmurəi dāng, tunə Bakuli ama Tárrí. Anggo ka ndaban karə bamúri arə Bakuli.

*Rəcandəa mala Yesu
Muna mala Bakuli*

¹⁹ Yesu earia wia ama:

Ən nggə na wun məsəcau, pà mə nə pak kəgír aba bamúrəm dāng. Kə gír mənana ən sən Tárrám Bakuli pak ka, nda ən pakkiyi ka. Gír mənana kat Tárrám pak ka, nda mana ən pakkiyi ka.

²⁰ Bakuli Tárrú ka kə earcem mim Muni, sə kə ləmdəam agir mənana kat yì nə nggearəi pakkiyi ka. Yàle nə ləmdəam agir məgulke mənana à kúti man ngga, sə wun kat wun nə nggə ndaləki.

²¹ Kəla mənana Bakuli Tárrám kə loasə alú sə kə pea wia yiləmu ka, anggo sə mim Muni ka mə nə pea abwana mənana ən earce mə nə pea wia ka yiləmu.

²² Tárrám nə bamúri ka kə bashi kəbwa dāng, panam mim Muni rəcandəa mala bashi kat,

²³ ace mənana bə abwana kat pam gulo kəla mənana à pe Tárrám Bakuli ka. Bwa mənana kat

pam gulo raka, pà aban pê Tárrám mənana tasəam ngga gulo dāng.

²⁴ Mə nda ban na wun məsəcau, bwa mənana kat kə ok cau mem, sə kə pa bəmúri a ban Tárrám mənana tasəam ngga, ndanə yiləmu mənana masələate pà kəm raka. Bashi pà nə suləo amurí dāng, yì ka, angəəna dəmba yələni lú, kutina a yiləmu.

²⁵ Mə nda ban na wun məsəcau, pwari nda ban yiu, yələ pwari nì pāngəənà, mənana abwana mana alú na ka à nə ok gi Muna mala Bakuli, sə abwana mənana à o ka, à nə long nə yiləmu.

²⁶ Kəla mənana Tárrám Bakuli nda tər yiləmu ka, anggo gbal panam mim Muni bə ən duk tər yiləmu.

²⁷ Sə dəm ngga panam rəcandəa mala bashi, acemənana mə nda Muna mala Bwa.

²⁸ Wu kəa ndali arə man dāng, pwari nda kə yiu ka, mənana alú mana abalə abembe malea ka, à nə ok gi Muna mala Bwa

²⁹ sə à nə puri balə abembe. Abwana mənana à pak məboarne ka, à nə lo à nə kutia yiləmu, sə abwana mənana à pak məbane ka, à nə lo sə à nə kum bashi.†

³⁰ Pa mə nə pak bə kəgìr aba rəcandəa mem dāng. Ən nggə pak bashi mem à pə mənana Bakuli banggàm bən nggə pe ka. Ace mani ka, bashi mem ngga nda amur njari, acemənana ən pa aban bariki mə nə pak gìr mənana ən earkiyice ka dāng. Kə nggearə məsərə gìr

† 5:29 5:29 Balli gbal aba: Dan 12:2.

mənana Tárrám mana túrām ngga earikiyi ce ka, nda ən nggə pe ka.

³¹ Bə ən nacau amur bamúràm ngga, cau mem ka, à pà nè é kəla məsəcau dāng.

³² Səa ma bebwa nda kam mənana kə naku-nam ngga, sə ən sələna ama acau mənana nea a muram ngga məsəcau na.

³³ Yohana Məbatisəma nda bwa mənana wu tasə aməturonjar ma'wun a baní, sə na wun məsəcau a muram ngga.‡

³⁴ Kat andə amani ka, ən pa aban came amur nakún mala bwaməpəndəe dāng; mə nda ban na anggo ace mənana wun ngga bə wu kum àwá.

³⁵ Yohana ka nda kəla pitəla mana kə earke sə kə ta ka, sə wun ngga wu eare wun nè pak banboarnado zuku arə tálaban male.

³⁶ Sə mə ndanə mem yi nakún a muram mənana kúti mana Yohana na a muram ngga. Agir mənana ən nggə pakkia ka, atúró mənana Tárrám pam ama bən pakkia ka à nda. À kə nakunam, sə à kə ləmdə ama Tárrám nè túrām.

³⁷ Sə Tárrám mənana tasəam ngga náná kunam. Wu malaká ok gi àkə pwari dāng, sə wu malaká sən baməsəi gbal dāng.§

³⁸ Sə wun ngga nggearə cau male pa a babum wun dāng, acemənana wu earnə mim mənana Bakuli tasəi ka dāng.

³⁹ Wu kə balla andə mənɣi bá Maləmce, acemənana wu kə sənɣi kəla abaləi sə wu nè kum yiləmu mənana málá male pà kəm raka, sə

‡ 5:33 5:33 Balli gbal aba: Yoh 1:19-27; 3:27-30. § 5:37 5:37 Balli gbal aba: Mat 3:17; Mar 1:11; Luk 3:22.

aman yì acau wu balkiyi ka, mə nda à nakiyi cau a muram ngga.

⁴⁰ Kat andə amani ka, wu binə yiu a banam ace kum yiləmu.

⁴¹ Bwangsəban mala bwapəndəa nda ən alkite ka dāng.

⁴² Sə mim ngga ən sūrənà rə wun, dəm ngga ən sələnə nəma wu pənə earce Bakuli a babum wun dāng.

⁴³ Ən yiu aba lullə Tàrrám, sə wun ngga wu em dāng, sə bə bebwa yiu aba rəcandəa male ka wun nə earnəi, wun nə é.

⁴⁴ Lang sə wun nə earnə mim, yi mənana wu kə earce ak bwardsəban arəarə wun, sə wu kə bariki ama wun nə kum bwardsəban a ban bwa mənana yì mwashat nda Bakuli ka, dāng?

⁴⁵ Wu kəa səni kəla mə nda bwa mənana nə oasəkimur wun a ban Tàrrám ka dāng. Musa mənana wu tsəkbalə wun arəi ka, nda kə bwa mənana nə oasəki mur wun ngga.

⁴⁶ Bə kàngkàng wu earəna nə Musa ka, bə wu earəna nə mim, acəmənana mə nda bwa mənana Musa gilə cau a muram ngga.

⁴⁷ Sə mənana wu ginə earnə gir mənana Musa gilə ka, lang sə wun nə earnə gir mənana ən na ka?

6

*Yesu linə abwana á-tongno
(Matiu 14:13-21; Markus 6:30-44; Luka 9:10-17)*

¹ A bɛ pwari anzəm man ngga Yesu eauwe a nkaring Garang Galili, mənana à tunəki gbal ama, Garang Tiberiya ka.

² Bwabunda mə'làkke o atè, acemənana à sən agir-ndələki mənana twalban rəkwana ka.

³ Yesu pələa eauwe amur nkono sə do andə alaggana male.

⁴ Anggo ka pwari Lamsan Yàlîmurû* mala amə Yahudi gbashinà.

⁵ Lang Yesu loasə muri sən nggea làkkì mala bwapəndəa aban yiu a baní ka, pələa dī Filip ama, <<Ake sə səm nə kúr gírlina mənana abwabundəa man kat nə lì ka?>>

⁶ Yesu na mənía yì cau ka nə mwam Filip; aba məsəcau ka súrənà rə gir mənana nə pak ka.

⁷ Filip eari wi ama, <<Ko bə̀ dinari† na à nə walo ace kúr gírlina mənana bə̀ koya bwa nani ka bə̀ lì ka, pà nə karə dāng.>>

⁸ Sə bəbwa mwashat abalə alaggana male, Andəru mə'eam Shiman Bitərus, ne Yesu ama,

⁹ <<Bə̀ məlagga ndya a kani nə agbatali ndəmo muku-bale tongno andə anji bari, sə mənə ka, nə karə man a ban mənía yì làkkì mala bwabundəa ka.>>

¹⁰ Yesu ne alaggana male ama, <<Wu ne abwana bə̀à dumnədo.>> Pələa yia kat à do amur munabondo a banì. (Làkkì mala aburana nəmuraia ka bwal á-tongno.)

* **6:4 6:4** *Lamsan Yàlîmurû*: Pakkidíre ace dɛnyi nə pwari purí bá do guro mala amə Isərayila aba nzali Masar. † **6:7 6:7** *dinari*: Ko <<boalo túró zongjo tongno-nong-tàrú.>>

¹¹ Yesu pələa twal akuro-ndəmo, pakki Bakuli yàwá, sə gaki abwana məno à dumnədo ka. Anggo sə pang nə anji. Yia məno kat ka à lili girlina kárəia.

¹² Anzəm mənana à dəmgina kat ka, pələa Yesu ne alaggana male ama, <<Wu ramgi acili girlina mənana à ué ka ace mənana kəgír bə kəa kídiki dāng.>>

¹³ Pələa à ramgi bəwəngine girlina mənana bəwəpəndəa li sə à nying cili aba kuro-ndəmo muku-bale tongno ka, à lumsəki andakade lum-nong-bari nəia.

¹⁴ Lang abwana məno nə sən gir'gyambəliban mənana Yesu pe ka, à na ama, <<Məsəcau, mənia yi bwa ka nda məbəngnəa mala Bakuli mənana səm kundəkiyi yiu male a banza ka!>>

¹⁵ Sə lang Yesu yi sələnə ama, à ndo à nə yia bwali à nə tsəi bə dupia wia murəm púp ka, pələa nyar zəng amur nkono nəmurəi.

Yesu gya amúr mür

(Matiu 14:22-33; Markus 6:45-52)

¹⁶ Lang pwari kpana ka, alaggana mala Yesu kutio aban ká a kun garang.

¹⁷ À kya eauwe aba waru à nə nyare aban o a nkaring garang a Kapanahum. Anggo ka ban bwaləna sə Yesu malaká yiu abania dāng.

¹⁸ Bani sau dāng nggea gung məcandəe lo bua sə nda rə eaki nkono amúr mür.

¹⁹ Anzəm mənana à samsəna, à bwaləna kəla mel tărú ko ine ka, kara à sən Yesu aban gya amúr mür, kə yiu nə ban waru, sə yia ka bəngciu pakkia wia kərkər.

20 Sə Yesu banggia wia ama, <<Mə nda, bə bangciu bə kəa pakka wun dāng.>>

21 Pələa à eare à twali ateà aba waru, sə zuku ka waru yi kpushina a kún mūr aban mənana à tsək mūrìa kam ngga.

Abwana alta Yesu

22 Ban fana ka, bwabundəa mənana ueo a nkaring mur mənana Yesu nyi ka, à yì sələ ama, kə waru na mwashat abanì, sə à sələna ama Yesu eauwe atà alaggana male dāng, sə o malea ka pà ateà dāng.

23 Abea waru mənana à pūr a Tiberiya ka à yiu à kya kpushi tù né ban mənana Mətalabangŋo pak yàwá amur gírlina sə pè bwapəndəa à li kam ngga.

24 Lang bwabundəa səni ka Yesu andə alaggana male pà abanì raka, à kutiki abalə awaru mənə sə à o a Kapanahum, aban alta Yesu.

Yesu nda gírlina mala yiləmu

25 Lang à yì kuməni a bə nkaring garang ngga, à dī ama, <<Rabbi,‡ a ya pwari sə a yiu kani?>>

26 Yesu earia wia ama, <<Mə nda ban na wun məsəcau, wu pà aban altam acemənana wu sən agir-ndələki ka dāng, nda ace gírlina mənana wu li wu dəmnggi ka.

27 Sə wu kəa wu pak túró ace gírlina mənana kə kidiki ka dāng; wu pak túró ace gírlina mənana nè pà wun yiləmu mənana málá male pà kəm raka. Mənia ka nda gírlina mənana Muna mala Bwa nè pà wun ngga, acemənana Tárrú, yì Bakuli ka, tsəngŋənà bui ama earəna nəi.>>

‡ 6:25 6:25 *Rabbi*: Ko <<Məkanigir, ko Maləm>>

28 Pələa à dī Yesu ama, <<Mana səm nə pa ace mənana bə səm pək gır mana Bakuli earce ama bə səm pək ka?>>

29 Yesu earia wia ama, <<Gır mənana Bakuli earkiyice ama bə wu pək ka, nda mənana ama, wu pa bamur wun aban bwa mənana túrí ka.>>

30 À dī Yesu ama, <<Sə, ya ulang gır pa-ndələki na a nə pa ace mənana bə səm səni sə bə səm earnə we ka? Mana awu nə pa?

31 Aká səm li gırlina mənana à tunəki ama <Manna> ka aba gya malea aba pədanban a njenja. Maləmce na ama, <Musa pea wia gırlina mənana pur nə kuli ka bəà li.> >>§

32 Yesu nea wia ama, <<Mə nda ban bangga wun məsəcau, Musa nə pa wun gırlina mənana pur a kùli ka dāng, Tárrám na pà wun ngga. Sə adyan ngga ndya kə pà wun gırlina məməsəcau nì mənana pur a kùli ka.

33 Gırlina məməsəcau nì mənana Bakuli pākiyi ka nda Bwa mənana sulə nə kuli sə kə pè banza yiləmu ka.>>

34 À ne Yesu ama, <<Bwaməgule, wú kə pa səm mənıa yì gırlina ka pwari-pwari.>>

35 Pələa Yesu bang ama:

<<Mə nda gırlina mala yiləmu. Bwa mənana kat yiu abanam ngga pà nə ok nzala dəm dāng, sə bwa mənana kat pəbamuri abanam ngga pà nə ok məsamur dāng ko bəti.

§ 6:31 6:31 Balli gbal aba: Pur 16:4; Ang 78:24-25; Nehe 9:15.

36 Sə ado ka ən bangga wun ama wu sənənam nə aməsə wun sə kat andə amani ka wu earnə mim dāng.

37 Bwa mənana kat Tárrám pam ngga nə yiu abanam, sə bwa mənana kat yiu abanam ngga pà mə nə bínəi dāng.

38 <<Ən sulə nə kuli ace pak gır bəmúram dāng, ən yiu ace pak túró mala Tárrám mənana tasəam ngga.

39 Sə mənəia ka nda kàni mala Tárrám mənana tasəam ngga, ama mə kəa turta kəbwa abalə abwana mənana pam ngga dāng, sə a kun mani ka bən loasəia kat nə yiləmu a masələata apwari.

40 Gır mənana Tárrám earkiyice ka, nda mənana ama bwa mana kat sən Muni sə pabamuri a baní ka, bə kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka, sə mim gbal ka mə nə loasəi nə yiləmu a masələata apwari.>>

41 Ace mənə yì cau ka abwana-məgule mala amə Yahudi tita nggwani acemənana Yesu bang ama yì ka, nda girlina mənana sulə nə kuli ka.

42 À bang ama, Yesu ka nda muna mala Yisəfu, mənana à sùrə tárrí andə ngge ka. Sə palang, adyan sə nə na ama, sulə nə kuli?

43 Pələa Yesu earia wia ama:
<<Wu deki nggwani a rəarə wun.

44 Kəbwa pà nə yiu abanam, mənana bə Tárrám mana túrām ngga nə nunni arəam raka. Sə mim ngga mə nə loasəi nə yiləmu a masələata apwari.

45 Kəla mənana à giləi abə Maləmce mala amə'bangnəa ka: <Yia kat ka, Bakuli nda nə kania

wia gîr ka.>* Ləmdə ama, bwa mənana kat kə kwakikiri arə Bakuli Tárrú sə kə kàni a baní ka, nè yiu a banam.

⁴⁶ <<Mənia ka pa aban ləmdə ama, bekə bʷaməpəndəe ka sənəna Bakuli dāng; kə mim bwa mənana pur nəban Bakuli ka, nda kə mana sən Bakuli Tárrú ka.

⁴⁷ Mə nda ban bangga wun məsəcau, bwa mənana pabamuri abanam ngga, ndanə yiləmu mənana málá male pà kàm raka.

⁴⁸ <<Mə nda gírlina mala yiləmu.

⁴⁹ Aká wun li gírlina mənana à tunəki ama <Manna> ka aba pədanban a njenza, sə kat andə amani ka à wu.

⁵⁰ Sə gírlina mənana pur nə kuli ka ndya ka. Bwa mənana kat li mənina yì gírlina ka pà nè wu dāng.

⁵¹ Mə nda gírlina mala yiləmu mənana sulə nə kuli ka. Bwa mənana kat li mənina yì gírlina ka nè dumnə yiləmu mənana málá male pà kàm raka. Sə mənina yì gírlina ka nyam nggūrəam na, mənana mə nə pa ace mənana bə banza kum yiləmu ka.>>

⁵² Pələa amə Yahudi kutia makgîr arəarəia, sə à na ama, <<Lang sə bwa man nə pà səm nyam nggūrəi ama bə səm li?>>

⁵³ Yesu bangga wia ama:

<<Mə nda ban bangga wun məsəcau, bə wu li nyam nggūrə Muna mala Bwa sə wu nu nkile raka, wu pənə yiləmu abalə wun dāng.

⁵⁴ Bwa mənana kat li nyamam sə nu nkíləm ngga, ndanə yiləmu mənana málá male pà kàm

* 6:45 6:45 Balli gbal aba: Isha 54:13.

raka, sə mə nə loasəi nə yiləmu a masələata apwari.

⁵⁵ Acemənana nyam nggūrəam ngga girlina mə'məsəcau nì na, sə nkílèm ngga gírnùná mə'məsəcau nì na.

⁵⁶ Bwa mənana kat li nyam nggūrəam, sə nu nkílèm ngga, nda aban do a baləam, sə mim gbal mə ndanə do abaləi.

⁵⁷ <<Kəla mənana Tárrám mana nə yiləmu ka túrām, sə àtàcau male sə ən dum nə yiləmu ka, aṅgo gbal bwa mənana li nyam nggūrəam ngga nə dum nə yiləmu àtàcau mem.

⁵⁸ Mənia ka nda gírlina mənana sulə nə kuli ka. Pà kəla <Manna> mənana aká wun li sə nənzmò ka à yì wuki ka dāng. Sə bwa mənana li nyam nggūrəam ngga pà nə wu dāng, nə kum yiləmu mənana pà nə mal raka.>>

⁵⁹ Yesu banggí amənia yì acau ka, mənana nda aban kanigir aba ndakpapi mala amə Yahudi aba Kapanahum ngga.

*Acau Yiləmu mənana málá
male pà kàm raka*

⁶⁰ Aməkpate pas ok man yì cau ka sə à na ama, <<Man yi kanigir ka kwanəna, yana nə gandə é?>>

⁶¹ Kəbwa ne wi dāng, sə Yesu ka sələna ama alaggana male nda aban nggwani amur man yì kanigir ka, pələa nea wia ama, <<Kànigìr man tsək wun bum wun kidiki le?

⁶² Mana nə duk denyicau ma'wun yi mənana bə wu sən Muna mala Bwa aban o a kùli aban mənana pur kàm ngga?

⁶³ Bangño mala Bakuli nda pākiyi yiləmu ka; bariki mala bwapəndəa pa nə pà yiləmu dang. Acau mənana ən bangga wun ngga a mala bangño na andə yiləmu.

⁶⁴ Sə abea abwana atà wun ngga à earnə cau mem dāng.>> Yesu ka angñəna dəmba sūrənà rə abwana mənana à earnəi raka, andə bwa mənana nə nggá me ka.

⁶⁵ Pələa nea wia ama, <<Mənia ka nda gir mənana tsəa sə ən na wun ama, kəbwa pà nə gandə yiu abanam dang, she bə Tárrám earəni wi ka.>>

⁶⁶ Ace cau mənana Yesu na ka, twal àkə pwari mənə ka, aməkpate pas nyàrí te, à o à deki.

⁶⁷ Yesu pələ rəi aban alaggana male mana lum-nong-bari ka sə día ama, <<Sə wun ngga, wu nə o gbal le?>>

⁶⁸ Shiman Bitərus eari wi ama, <<Mətala səm, aban yan sə səm nə ká le? A nda mənana nə cau mala pà yiləmu mənana pà nə mal raka.†

⁶⁹ Sə adyan ngga səm pànà bamur səm, sə səm sələna ama a nda kə Məfele mənana pur aban Bakuli ka.>>

⁷⁰ Pələa Yesu pa eare ama, <<Ən tar wun, wun lum-nong-bari. Sə bebwə atà wun ngga shetan na!>>

⁷¹ Yahuda muna mala Shiman Iskariyoti, nda bwa mənana Yesu nakiyi cau amurí ka. Kat andə amani ama nda abalə alaggana male mənana lum-nong-bari ka, yì nda bwa mənana nə nggá me ka.

† **6:68 6:68** Balli gbal aba: Mat 16:16; Mar 8:29; Luk 9:20.

7

Amə'eam Yesu earnəi dāng

¹ Anzəm man ngga, Yesu gya aba nzali Galili; eare kutio aba bu-nzali Yahudi dāng, acemənana abwana-məgule mala amə Yahudi mənana akanó ka, à nda ban alte à nè wal-luí.

² Sə lang Lamsan Do abalə Agumli, mala amə Yahudi gbashinə ka,*

³ amə'eam Yesu ne wi ama, <<Kyane a bu-nzali Yahudi, ace mənana bə alaggana mò bəà kya sən agir-ndali mənana a kə pea ka.

⁴ Kəbwa pà kàm mənana kə earce bə abwana sùrəi, sə nə nggə pakki atúró aba səmbərəa ka dāng. Sə acemənana a kə pakki amənia yì agir ka, puro ləmdə rəò bə banza sùrəò.>>

⁵ Nggearə amə'eam Yesu nə bamuria ka, à earnəi à pabamuria a baní dāng.

⁶ Pələa Yesu nea wia ama, <<Pwari mem mənana mə nə pur nəi a banfana ka, malaká karə peatu dāng, sə ma'wun ngga koya pwari ka ma'wun na.

⁷ Banza pa nə binə məsə wun dāng, sə mim ngga kə binə məsəam, acemənana ən nggə bang abealbikea mənana kə pak ka.

⁸ Wu kyane. Mim ngga pà mə nə ká ado dāng, acemənana pwari mem malaká karə dāng.>>

⁹ Anzəm mənana Yesu bangnənia wia cau anggo ka, pələa akrəi zuku a Galili.

*Yesu wari a ban Lamsan
mala Do abalə Agumli*

* **7:2 7:2** Balli cê aba: Pur 23:16; Pəris 23:34; Nggur 16:13.

10 Anzəm mənana amə'eambi umna a ban Lamsan ka, Yesu gbal ka wari đəong, pusərəi dāng.

11 Abwana-məgule mala amə Yahudi camarə alte a ban Lamsan, à kə đikiban ama, <<Bwe nda ake le?>>

12 Abwabundəa kə nacau nggùr-nggùr amur Yesu. Abea bwana ama, <<Yì ka, bwa məboarne na.>>

Sə abea bwana gbal ka ama, <<Awo, yì ka, mə'swarkiban na.>>

13 Sə kəbwa puro nacau bwāng amurì dāng, acemənana à kə banggi abwana-məgule mala amə Yahudi.

14 Lang à warina đār aba Lamsan, à gauwuni a tsùrú ka, Yesu kutio aba Ndàməgule mala 'Bakuli, pələa tita kani abwana gír.

15 Sə abwana-məgule mala amə Yahudi ka à ndali kərkər, à na ama, <<Lang sə bwa man sùrə gír ani kərkər, yi mənana kəbwa kani wi raka?>>

16 Pələa Yesu nea wia ama:

Agir mənana ən nggə kania wun ngga à mem na dāng, à puro a ban 'Bakuli mənana tasəam ngga.

17 Bwa mənana kat earəna ama nè pak gír mənana 'Bakuli earkiyi ce ka, nè sələa ko kanigir mem ngga pur nè ban 'Bakuli, ko mala bamur rəəm nda ən nggə na ka.

18 Bwa mənana kə nacau aba bamur rəi ka, gulo mala bamur rəi nda alkiyite ka, sə bwa mənana kə pak gír ace gulo mala bwa mənana túrí ka, bwa mə'məsəcau nì na, be kəgír nyir pa a bāləi dāng.

19 Musa nè pà wun Nggurcau re? Sə kəbwa atà wun kpate dāng. Ace mana sə wu kə earce ama wun nè wal-luem?

20 Bwabunda mənana ram ngga ne wi ama, <<We ka, kukwar na a rəò. Yana alkiyito ama nè wal-luio?>>

21 Pələa Yesu earia wia ama, <<Ən pak gir'ndələki mwashat bərbər a pwari Sabbat, sə wun kat ka wu pak ndali.

22 Musa pà wun Nggurcau mala kasə-batau, kat andə amani ama yì nè tite raka, aká wun nè tite. Ace mani ka wu kə kasəi muna bate a pwari Sabbat, pwari usələo.†

23 Bè pwari mana à tsəa ace kasəi muna-bwabura bate, kpa a pwari Sabbat, pwari usələo ka, wu kə lidamba nə pe, ace mənana bəà kəa yàl Nggurcau mala Musa raka. Palang sə bum wun lúllô a rəàm acemənana ən twali bwa ban rəkwana a pwari Sabbat ka?

24 Wu kəa wu pak bashi ace sən bəməsəu dāng. Wu pak bashi amur gír mənana məsəcau na ka.>>

Yesu ka, nda Kərəsti, Mə'amsəban le?

25 Pələa abea amə Urəshalima na ama, <<Nggearə bwa mənina nda mbak abwana-məgule mala amə Yahudi alkiyite ama à nè wal-luí ka re?

26 Sə ndya came kə nacau a banfana ka, sə kəbwa loasə kun arəi dāng. Ko abwana-məgule ka, à earəna adyan ama məsəcau yì ka, nda Kərəsti, yì bwa mənana Bakuli tarri ka le?

† 7:22 7:22 Balli gbal aba: Tite 17:10; Pəris 12:3.

27 Málà mənía yì bwa ka səm sùrənà rə ban mənana pur kàm ngga. Sə bə Kərəsti yiu ka, kəbwa pà nè sùrè ban mənana pur kàm ngga dāng.>>

28 Mənana Yesu nda ban kanigìr aba Ndàməgule mala Bakuli ka, loasə gi kpəm na ama, <<Kàngkàng wu sùrəàm andə ban mənana ən pur kàm ngga? Mim ngga ən yiu ace cau mala bamur rəàm dāng. Tárrám mənana tasəam ngga mə'məsəcau na. Wun ngga wu sùrèi dāng.

29 Mim ngga ən sùrèi, acemənana a baní sə ən puro, sə yì nè túrām.>>

30 Lang Yesu banghəna cau man anggo ka, abwana-məgule mala amə Yahudi bariki ama à nè bwali, sə kəbwa tsək bu arəi dāng, acemənana pwari male malaká pak dāng.

31 Sə aba mənə anggo kat ka abwana pas abalə abwana mənana à ram ngga à pà bamuria a ban Yesu. À kə na ama, <<Bə Kərəsti, yì bwa mənana Bakuli tarri, yiu ka, nè yia pakki agir-ndələki mənana à kùtì mana mənía yì bwa ka pakkia ka le?>>

*À tasə amə yálban bəà
kya bwal Yesu*

32 Amə Farisi ok bwabundəa aban sherə amənia yì acau ka amur Yesu, pələa yia andə agbani pəris tasə amə'yál Ndàməgule mala Bakuli ama bəà kya bwali.

33 Yesu nea wia ama, <<Mə ndakani ado atà wun zuku, sə mə nè nyare mə nè o a ban Tárrám mənana tasəam ngga.

34 Wun nè altam, sə pa wu nè kumam dang; sə ban mənana mə ndakam ngga pa wu nè gandə ká kàm dang.>>

35 Sə abwana-məgule mala amə Yahudi nacau arəarəia ama, <<Nggearəi ka, ake sə nè ká le, mənana pà səm nè səni raka? Ko nè ká a ban abwana ma'səm mənana à mesəkea arə alá mala amə Gərik ka, sə nə nggá kània amə Gərik agir gbal le?

36 Sə bāləi aman, yi mənana na ama, səm nè alte sə pà səm nè kumi dang; sə dəm ngga na ama, ban mənana ndakam ngga pà səm nè gandə ká kàm dang?>>

Mùr mənana kə pa yiləmu ka

37 A masələata pwari, mənana ndà pwari məgule mala Lamsan ngga, Yesu lo came sə loasə gı kpəm na ama, <<**Bwa mənana kat kə ok məsamur ka bə yiu a banam bə yi nu.‡**

38 **Bwa mənana kat pà bamur rəi a banam ngga, a bumi sə amealmur mala mùr məpə yiləmu nè puro, à nè nggə bangja, kəla mənana Maləmce na ka.>>§**

39 Yesu ndaban nacau amur kə Bangjo mənana abwana mana à pà bamuria a baní ka, à nè nggá kum ngga. Sə a pwari mənə gbal anggo ka à malaká pà Bangjo nì dang, acəmənana Yesu malaká loapi bembe kutia aba gulo male peatu raka.

Kun abwana gaki amur Yesu

‡ **7:37 7:37** Balli gbal aba: Pəris 23:36. § **7:38 7:38** Balli gbal aba: Ezək 47:1; Zak 14:8.

⁴⁰ Lang à nè ok cau mənana Yesu na ka, abea bwana na ama, <<Məsəcau na, mənıa yì bwa ka nda Məbangnəa mala Bakuli mənana səm kundəkiyi ka.>>

⁴¹ Sə abea bwana na ama, <<Kə yì nda Kərəsti, Mə'amsəban.>> Abea bwana bang ama, <<Palang sə Kərəsti ka nè pur a Galili?

⁴² Maləmce na ama, Kərəsti Mə'amsəban ngga nè pur a tau mala Dauda, sə à nè bəli a Betalami, la mənana Dauda dukam ngga.>>*

⁴³ Kara kun abwana gakina amur Yesu.

⁴⁴ Abea abwana ka eare malea ka à nè bwal Yesu, sə kəbwa gandə tsək bu arəi dāng.

*Dwanyi pa bamuru mala abwana
mægule mala amə Yahudi*

⁴⁵ Sə lang amə'yál Ndàmægule nyarəna ka, ag-bani pəris andə amə Farisi dia ama, <<Palang sə wu bwali wu yinəi dāng?>>

⁴⁶ Amə'yálban banggia wia ama, <<Kəbwa pà kàm mənana kə nacau kəla mala mənıa yì bwa ka dāng.>>

⁴⁷ Sə amə Farisi pələa à nea wia ama, <<Wun gbal ka yì bosəkina ta kun wun le?

⁴⁸ Wu ok àkə pwari ama kəbwa abalə abwana-mægule mala amə Yahudi ko amə Farisi, pà bamúri a banı le?

⁴⁹ Sə bwabundəa mənıa à kə gyate ka, à súrə Nzongcau mala Musa raka, à nda a bata súban mala Bakuli!>>

* **7:42 7:42** Balli gbal aba: 2Sam 7:12; Mik 5:2.

50 Nikodimus ndakam a banì. Yì ka, nda abalə amə Farisi, amə kùrcəu, sə nda bʷaməgule mənana wari a ban Yesu dɪɖyal ka. Diban ama,†

51 <<Nggearəi ka, Nggurcau ma'səm eara səm ama bə səm kasə bashi amur bʷa mənana à ok kəcau a kúni, sə səm sùrə gir mənana pàk la raka le?>>

52 Sə à pe wi eare ama, <<Tino, we gbal ka a pur nə Galili le? Kyane kya bəlki bá Maləmce bukʷuk sə awu nə sələ ama kə məbangnəa pa nə pur a Galili dāng.>>

53 [Sə koyan le ka nyare o a bala male.

8

Yesu twalì bə bʷama ban caubikea male

1 Yesu ka, eau amur Nkono mala anggun Olif.

2 Ban fana nə tadəmbəri ka, nyare wari a Ndāməgule mala Bakuli. Sə bʷapəndəa yiu ramba a baní, pələa do tita kania wia gír.

3 Amaləm Nggurcau mala Musa andə amə Farisi yiu nə bə bʷama mənana à bʷalia amur rəarəia andə bə bʷabura ka, sə à yì tamsəi a bədəm bʷapəndəa.

4 À dɪ Yesu ama, <<Maləm, bʷama man ngga à bʷali amur rəarəia andə bʷabura.

5 * Nggurcau mala Musa bang ama bʷama mənana pàk ulang man yì gír ka, bəà bukki nə atali bə wú. Sə ado ka, mana a na amurí?>>

† 7:50 7:50 Balli gbal aba: Yoh 3:1-2.
Pəris 20:10; Nggur 22:22-24.

* 8:5 8:5 Balli gbal aba:

⁶ Diban mənıa abwana dı Yesu ka, gbəlı na à dambi Yesu ka, acemənana bə na bekə cau sə à nə bwali nəi ka.

Sə Yesu ka kũ`ndəó kə giləgir a nzali nə munabui.

⁷ Lang à camarə díke ka, pələa loasə múrí sə nea wia ama, <<Bwa mənana atà wun pànə caubikea raka, bə tita túr tali.>>

⁸ Sə nyare kũ`ndəó aban giləgir a nzali.

⁹ Lang amaləm nggurcau andə amə Farisi onghəna cau mənana Yesu na ka, kara à purkí banì mwashat-mwashat, tite a ban bwaməgule. Sə à nying Yesu nəmurəi andə bwame aban came abalə abwana.

¹⁰ Yesu lo cam nə came, sə dı bwame ama, <<Abwana mənana à yiu nə we ka, à nda ke le? Kəbwa pà kàm ateà mənana ueo nə pakko bashi-lú ka re?>>

¹¹ Pələa eare ama, <<Awo, Bwaməgule, kəbwa pà kàm dāng.>>

Yesu banggi wi ama, <<Nggearə mim gbal ka ən kasəò bashi-lú dāng. Kyane, sə kəa pak caubikea dəm dāng.>>]

Yesu nda tǎlaban mala banza

¹² Yesu nyar dəm banggi abwana ama, <<Mə nda tǎlaban mala banza! Bwa mənana kat kpatam ngga, pà nə gya aba pəndəa dāng, nə kum tǎlaban mala yiləmu.>>†

¹³ Amə Farisi ne wi ama, <<Ado ka a ndaban nakún bamuro, cau mò ka à pà nə é ama məsəcau na ka dāng.>>‡

† 8:12 8:12 Balli gbal aba: Mat 5:14; Yoh 9:5.

‡ 8:13 8:13 Balli gbal aba: Yoh 5:31.

14 Sə Yeşu nea wia ama:

Ko bə ən nakún bamúràm ngga, cau mem ngga à nè earnəi, acemənana ən sùrənà rə ban mənana ən pur kàm ngga, sə ən sùrənà rə ban mənana mə nə ká kàm ngga. Sə wun ngga, wu sùrə ban mənana ən pur kàm, andə ban mənana mə nə ká kàm ngga dāng.

15 Wu kə pak bashi aba nggūrəu, sə mim ngga ən nggə bashi kəbwa dāng.

16 Sə bəà na ama ən nggə pak bashi ka, bashi mem ngga məsəcau na, acemənana ən pa nəmūrəam atà bashi dāng, Tárrám mənana tasəam ngga nda atəm.

17 Nggurcau ma'wun bang ama, bə kún abwana bari yiu mwashat amur cau ka, cə ka məsəcau na. §

18 Sə mim ngga, ən nakún bamúràm, sə Tárrám mənana tasəam ngga nakunam gbal.

19 Sə à dí ama, <<Tárró na ake?>>

Pələa Yesu earia wia ama, <<Wu sùrəəm dāng, sə wu sùrə Tárrám dāng. Bə wu sùrənà rəam ngga, bə wu sùrənà rə Tárrám gbal.>>

20 Yesu naki amənia yì acau ka mənana nda rə kanigir a buban mənana à kə tsək boalo kam andə agir məboarne aba Ndàməgule mala Bakuli ka. Sə kəbwa bwali dāng, acemənana pwari male malaká karə dāng.

21 Yesu nea wia dəm ama, <<Mə ndo mə nə o; bən umna ka, wu nə altam, sə wu nə wú abalə acaubikea ma'wun. Pa wu nə gandə ká aban mənana mə nə ká kam ngga dāng.>>

§ 8:17 8:17 Balli gbal aba: Nggur 19:15.

22 Pələa abwana-məgule mala amə Yahudi dīban ama, <<Nggearəi ka nda ban earce nə wal bəmuri le? Mana tsəa sə na ama, pə səm nə gandə ká aban mənana nə ká kam ngga dāng?>>

23 Yesu ear ama, <<Təta wun ngga a banza mənəia a nzali ka sə pa, sə mim ngga ən pur nə kuli. Wu nda ka mala banza man, sə mim ngga mə nda mala banza man dāng.

24 Nda gir mənana tsəa sə ən na wun ama wu nə wú abalə acaubikea ma'wun ngga; bə wu earnə mim ama Mə Nda* bwa mənana ən na nəma Mə Nda ka raka, wu nə wú abalə acaubikea ma'wun.>>

25 Pələa à dī Yesu ama, <<A nda yana?>>

Sə Yesu earia wia ama, <<Mə nda kə bwa mənana ən na wun a dəmbe nəma mə nda ka.

26 Mə ndanə acau pas amur wun, mənana mə nə bəshia wun nəia ka, sə pa mə nə pə dāng. Tárrám mənana tasəam ngga mə'məsəcau na, sə ən nggə ne banza gir mənana ən ok a kúni ka.>>

27 Sə kəbwa sələa atəa ama Yesu na ban nea wia cau amur Tárrí Bakuli dāng.

28 Ace mənə ka, Yesu nea wia ama, <<A pwari mənana wu loasəna Muna mala Bwə a kuli amur nggun-gangndəi ka, akanó sə wun nə sələ ama Mə Nda bwa mənana ən na wun nəma Mə Nda ka. A pwari mənə sə wun nə sələ gbal ama ən nggə pak kəgír aba rəcandəa mem dāng. Kə gir mənana Tárrám kaniam ngga kə nda ən nggə na ka.

* **8:24 8:24** *Mə Nda:* Aban amə Yahudi ka lulləu mana karban kat nə fele à tunə Bakuli nəi ka nda <<Yahweh,>> sə bələi ka nda <<Mə nda.>> Arə abea ban aba Cau Amsəban a nə mala Yohana ka, Yesu pak túró nə <<Mə Nda>> ace mənana bə ləmdə ama yì nda bwe.

29 Bwa mənana tasəam ngga nda atəm; nyem nəmūrəam dāng. Acemənana koya pwari ka ən nggə pak gír mənana kə pwasəbumi ka.>>

30 Pas atà abwana mənana à ok Yesu aban na amənia yì acau ka à pà bamuria a baní.

Kə məsəcau nda nə panzə wun ngga

31 Yesu ne abwana mənana à pà bamuria a baní ka ama, <<Bè wu kpata kanigir mem ngga, wu nda ka aməkpatam amə'məsəcau nì.

32 Sə wun nə sūrə məsəcau, sə məsəcau ka nə panzəki wun.>>

33 Pələa à eari wi ama, <<Səm ngga, səm nda ka aməkau mala Ibərayim, səm duk aguro mala kəbwa àkè pwari dāng. Lang sə a nə na səm ama à nə panzə səm?>>†

34 Yesu nea wia ama:

Mə nda ban na wun məsəcau, bwa mənana kat kə pak caubikea ka, guro mala caubikea na.

35 Guro pà nə do a bala nə ue kam dāng, sə muna ka, mala bala na, do male a bala ka pà nə masələate dāng.

36 Bè Muna mala Bakuli nə panzəo ka, panzəban mò ka mə'məsəcaunì na.

37 Ən sələnə ama wu nda ka aməkau mala Ibərayim, səama wu kə earce walam, acemənana wu eari cau mem bè kum ban-do a babum wun dāng.

38 Mim ngga ən nggə bang gír mənana ən səni aban Tárrám ngga. Sə wun ngga wu kə pak gír mənana tár wun kə na wun ngga.

39 Sə à eare ama, <<Ibərayim nda kà-səm.>>

† 8:33 8:33 Balli gbal aba: Mat 3:9; Luk 3:8.

Yesu nea wia ama, <<Bè kàngkàng wu nda ka aməkau mala Ibərayim ngga, wun nè pak agir mənana Ibərayim pea ka.

⁴⁰ Wu kə earce ama wun nè wal-luem, acemənana ən bangga wun məsəcau mana ən o a kún Bakuli ka. Sə Ibərayim pak kəgír anggo dāng.

⁴¹ Wu nda rə pak gír mənana nggearə tár wun pakkiyi ka.>>

Amə Yahudi ne wi ama, <<Bakuli nda kə Tár səm, səm nda ka muna tà-jam dāng.>>

⁴² Sə Yesu nea wia ama:

Bè tár wun nda Bakuli ka, wun nè earcem, acemənana ən pur aban Bakuli, sə ado ka mə ndakani. Ən yipì bamúràm dāng, Bakuli nè túrām.

⁴³ Man tsəa sə wu bwalta acau mənana ən nggə na wun ngga dāng? Nda ace mənana wu gandə ok cau mem dāng.

⁴⁴ Wun nda ka muna mala tár wun yì Shetan, sə wu kə earce lumsəî tár wun kún atúró male. Yì ka, tita walki-alú díďyal, sə kə earce məsəcau dāng, acemənana məsəcau pà abaləi dāng. Bè ndarə na nyir ka nda ban ləmdə girbui, acemənana yì ka, mə nyir na, sə nda tár amə nyir kat.

⁴⁵ Sə acemənana ən nggə na məsəcau ka, wu earnə mim dāng.

⁴⁶ Yana atà wun nè ləmdə bui arə kə caubikea mənana ən pē ka? Sə bə məsəcau na ən nggə bang ngga, mana tsəa sə wu ginə earnə mim?

⁴⁷ Bwa mənana mala Bakuli na ka kə kwakikiri arə cau mala Bakuli. Sə wun ngga

wun nda ka mala Bakuli dang, nda gir mənana tsəa sə wu kə kwaki kir wun arəi raka.

Yesu aki Ibərayim damba

⁴⁸ Sə abwana-məgule mala amə Yahudi di Yesu ama, <<Cau mənana səm na ama a nda bwa Samariya sə kukwar nda arəi ka məsəcau na re? >>

⁴⁹ Pələa Yesu nea wia ama, <<Ən panə kukwar arəim dang. Ən nggə pə Tárrám gulo sə wu kə nyesəam bə.

⁵⁰ Ən pa aban alita bamúrəm gulo dang. Tárrám na kə alamta gulo ka, sə yì nda bwa mənana pakkiyi bəshi mə'məsəcau ni ka.

⁵¹ Mə nda ban bangga wun məsəcau, bwa mənana kə kpata cau mem ngga pə nə wu dang.>>

⁵² Pələa abwana-məgule mala amə Yahudi ne wi ama, <<Ado sə səm sələa aba məsəcau ama, a ndanə kukwar arəi! Nggearə Ibərayim ngga wü, sə amə'bangnəa mala Bakuli wü, pələa a nə yia na səm ama, <Bə bwa kpata cau mem ka pə nə wu dang.>

⁵³ A kúti kà-səm Ibərayim le? Yì ka, wü, sə amə'bangnəa mala Bakuli gbal ka à wü. Sə we ka a kə səni kəla a nda yana?>>

⁵⁴ Yesu earia wia ama, <<Bə ən pə bamúrəm gulo ka, gulə pə a kún kəgìr dāng. Sə Tárrám mənana wu kə twali ama nda Bakuli ma'wun ngga, nda mənana pākiyam gulo ka.

⁵⁵ Wun ngga wu sùrəi dāng, sə mim ngga ən sùrəi. Bə ən na ama ən sùrəi raka, mə nda mə'nyir kəla wun. Sə mim ngga ən sùrəi, sə ən nggə kpata cau male.

56 Kà wun Ibərayim ngga, pak banboarnado ama nè sən pwari yiu mem, pələa səni sə bumi pwasəo.>>

57 Pələa amə Yahudi banggi Yesu ama, <<A malaká bwal pələa lumi-tongno dang, sə lang sə a nə na ama a sən Ibərayim?>>

58 Yesu earia wia ama, <<Mə nggə bangga wun mäsəcau, kaniama à nè bəl Ibərayim ngga, <Mə ndakam.>†>>

59 À nè ok mənə yì cau ka, kara à pwan atali ama à nè bukki, sə Yesu gbar rəi, pələa puro nying Ndàməgule mala Bakuli.

9

*Yesu mən mäsə bwa mana
à bəli nte na ka*

1 Yesu nda ban kutio pələa sən bəbwa mənana à bəli nte na ka.

2 Alaggana male dī ama, <<Maləm, caubikea mala yana tsəa sə à bəl bwa mənə ka nte? Caubikea male na le, ko mala angge na andə tárrí?>>*

3 Yesu nea wia ama, <<Pà ace caubikea male, ko mala tárrí andə ngge sə à bəli nte na ka dāng. À bəli anggo ace mənana bəa ləmdə túró mala Bakuli amurí.†

4 Ado mənana pwari ndakam ngga, duməna púp səm nè pak túró mala Tárrám mənana tasəam

† **8:58 8:58** *Mə ndakam:* Mənə yì cau ama <<Mə ndakam>> ko <<Mə nda>> ka ləmdə ama Yesu na arə na ama yì ka, Bakuli na, kəla mana Bakuli tunə bəmúri ama <<Mə nda>> aba maləmce Pur 3:14 ka. * **9:2 9:2** Balli gbal aba: Luk 13:2; Atúró 28:4; Ezək 18:20; Pur 20:5. † **9:3 9:3** Balli gbal aba: Yoh 11:4.

ngga. Dù nda kə yiu, mənana kəbwa pà nê pak túró raka.

⁵ Ado mənana mə nda a banza ka, mə nda tálaban mala banza.>>‡

⁶ Lang Yesu naná cau anggo ka, pələ tau ntāra a nzali sə torəi pələ dəbang, sə hasəi bwabure arə aməsəi.

⁷ Sə ne wi ama, <<Kyane kya lak baməsəo a guguri Silowam.>> (Silowam ngga bāləi nda <<Mənana à tàsəi ka.>>) Pələa bwabure wario, kya lak baməsəi. Nê nyar ka aməsəi longhəna à nê nggə sənban.

⁸ Abi amə njarmurkala andə abwana mənana à sūrəi ama mə zəmgı agir na dıdɣal ka, à dı rəia ama, <<Bwa mənıa ka nda mbo dukiyi kani aban zəmgı agir ka?>>

⁹ Abea bwana na ama, <<Kə nda.>>

Sə abea bwana bang ama, <<Awo, nda dāng, à pur rəia nê puro.>>

Bwabure nê bamúrı pələa nea wia ama, <<Mə nda kə bwe.>>

¹⁰ Pələa à dı ama, <<Sə kar lang, sə a kə sənban?>>

¹¹ Earia wia ama, <<Bwa mənana à tunəki ama Yesu ka, nda torə dəbang sə hasəamı arə aməsəam, sə nam ama, bə ən kya guguri Silowam mə lak baməsəam kam. Pələa ən wario, ən lak məsəam, nda sə ən tita sənban ngga.>>

¹² À dı ama, <<Bwe ka nda a ke?>>

Pələa nea wia ama, <<Ən sələ dāng.>>

*Amə Farisi bəlkusə twalban
rəkwana mala nte*

‡ 9:5 9:5 Balli gbal aba: Mat 5:14; Yoh 1:4; 8:12; 12:46.

13 Pələa à twal bwabura mənĩa mənana nte na dīdyal ka, à wari nēi a ban amə Farisi,

14 acemənana pwari mənə Yesu torəna dəbang nēi sə hasəi bwabure arə aməsəi, sə aməsəi mən ngga, pwari Sabbat na, pwari usələo mala amə Yahudi.

15 Pələa amə Farisi nyare à dī bwabure lang sə kum sənban male. Pələa nea wia ama, <<Hasəam dəbang arə aməsəam, ən lak baməsəam, sə ado ka ən nggə sənban.>>

16 Abea amə Farisi na ama, <<Mənĩa yī bwa yī Yesu ka, pur nə ban Bakuli dang, acemənana gusələ Sabbat dang.>>

Sə abea bwana dīban ama, <<Lang sə mə'caubikea nə pak a'ulang amənĩa yī agir-ndələki ka le?>> Kara adenyicau malea ginggia rəia dāngdāng.

17 Anzəm man ngga pələa à nyare a ban bwabure à dī dēm ama, <<We ado ka, mana a na amur mənə yī bwa mənana mənbo aməsəo ka?>>

Pələa earia wia ama, <<Yī ka, məbangnəa mala Bakuli na.>>

18 Abwana-məgule mala amə Yahudi ka, à ear ama mənĩa yī bwa ka nte na dīdyal sə ado ka kə sənban dang. Pələa a túrban bəa tunə tárrí andə ngge.

19 Sə à dīa ama, <<Mənĩa yī muna ka wun nə bəli le? Wu na ama à bəli ka nte na? Sə kar lang ado sə kə sənban?>>

20 A tárrí andə ngge eare ama, <<Səm sələnə ama muna ka ma'səm na, sə səm sələnə gbal ama səm bəli ka nte na.

21 Sə cau mala sənban male andə bwa mənana mənbi wi aməsəi ka, səm sələ ce dāng. Wu dī, kārəna bwa, nə gandə na kúni.>>

22 Atarrí andə ngge ka à na mənía yì cau anggo acemənana à kə banggi abwana-məgule mala amə Yahudi. Amənía yì abwana-məgule ka à banghəna a damba ama, bwa mənana earnə Yesu ama nda Kərəsti Mə'amsəban ngga, à nə pəri pà nə nggə yiu aba ndakpapi dəm dāng.

23 Nda gir mənana tsəa sə à na ama, <<Wu dī, acemənana yì ka, kārəna bwa>> ka.

24 Abwana-məgule nyar baria à tunə bwa mənə nte na didyal ka, sə à ne wi ama, <<Pe Bakuli gulo, na səm məsəcau! Səm sələna ama bwabura mənana mənbo aməsəo ka mə'caubikea na.>>

25 Bwabure earia wia ama, <<Ən sələ dāng ko mə'caubikea na, ko mə'caubikea na dāng. Gir mənana ən sələ ka nda mənana ama, didyal ka mə nda nte, sə ado ka ən nggə sənban.>>

26 À dī dəm ama, <<Pakko lang sə mənbo aməsəo?>>

27 Sə earia wia ama, <<Ən nanà wun mənī, sə wu ginə kwaki kir wun. Ace mana sə wu kə earce oe dəm? Wu kə earce wun nə pələ aməkpate gbal le?>>

28 Kara à lo a rəi nə sanggiban, à ne wi ama, <<A nda mənana a kpakiyi atà mənə yì bwa ka, səm ngga səm nda ka aməkpata Musa.

29 Səm sələna ama, Bakuli nacau nə Musa, sə mala bwabura mənə ka, yələ səm sūrə ban mənana pur kam ngga dāng!>>

30 Sə bwabure banggia wia ama, <<Kúk! Wu okam kəcau. Wu sūrə ban mənana pur kam ngga

dàng, sə gandə mənɓam aməsəam!

³¹ Səm səlɔna ama, ʔBakuli pakkiyi gir mənana amə'caubikea na ama bə pakkiə wia ka dāng; səama bə kəbwa kə pe ʔBakuli gulo sə kə kpata gir mənana kə earce ama bəa pe ka, ʔBakuli nə kwakikiri nə oki wi.

³² ʔTwal a share ta banza ka, səm o àkə pwari ama kəbwa gandə mən məsə kəbwa mənana à bəli nte na ka dāng.

³³ Bə man yì bwa ka pur a ban ʔBakuli raka, pà nə gandə pe dāng.>>

³⁴ Pələa à ne wi ama, <<We mənana gbal à bəlo aba caubikea, sə à gulo aba caubikea ka, a kə ɓariki ama, awu nə kania səm gir?>> Kara à pəri puri bá ndakpapi.

Do nte aba bangɔ

³⁵ Lang Yesu ok ce gir mənana à pakki ɓwabure ka, kya kum ɓwabure sə dī ama, <<A earəna nə Muna mala Bwa le?>>

³⁶ ʔBwabure eari wi ama, <<ʔBwaməgule, banggàm, yana ɓwe nda Muna mala Bwa, ace mənana bən earnei bən pà ɓamúràm a baní?>>

³⁷ Yesu ne wi ama, <<A angɔa damba a sənəni, mə nda kə ɓwe mənana ado ən nakiyo cau ka.>>

³⁸ Kara ɓwabure kũ`ndəó a ɓadəm Yesu peri, sə na ama, <<Mətalem, e, ən earəna, ən panà ɓamúràm a bano.>>

³⁹ Pələa Yesu na ama, <<Ən yiu aba banza man ace ɓashi, ace mənana bə ante kum sənban,

sə abwana mənana à kə sənban ngga, bəa pələ ante.>>§

⁴⁰ Abea amə Farisi mana aban came tù a banì ka, ok cau mənana Yesu na ka, pələa à dī ama, <<A nda ban na ama, səm nda ka nte le?>>

⁴¹ Sə Yesu pələia wia ama, <<Bè wu nda ka nte ka, bə mur wun pà nè haləki wun arə acaubikea ma'wun dāng. Sə mənə ado wun ne nə bamurə wun ama wun nè nggə sənban ngga, ləmdəna ama, caubikea ma'wun ngga nda kam amur wun più.>>

10

Yálgír məboarne andə anzur male

¹ Yesu na ama:

Mə nda ban bangga wun məsəcau, bwa mənana kútí afa domwan mala anzur nə kun-nda raka, sə kútí nə bəkə njar dāng ngga, mən'í na sə məbəmbəriban na.*

² Sə bwa mənana kútí nə kun-nda ka, nda mə'yál anzur.

³ Mətsəkir kun-nda nə mənbi wi kun-nda; anzur nə ok gi mə'yália bə tunəia nə lulləia ka, sə nə kà nəia a nza.

⁴ Anzəm mənana pusəna anzur male kat a nza ka, kə upia wia a dəmba, sə anzur kə kpate acemənana à sùrənà rə gi.

⁵ Anzur pa nə gya atə bəri-bwa dāng; à nə banggi wi, acemənana à sùrə gi dāng.

§ 9:39 9:39 Balli gbal afa: Yoh 5:27; 3:19; Mat 15:14. * 10:1 10:1
Balli gbal afa: Mar 6:34.

⁶ Yesu nea wia man yì cau aba bi, sə yia ka à bwalta gír mənana nakiyi ka dāng.

⁷ Ace mənə ka Yesu bəlia wia bāləi ama:

Mə nda ban na wun məsəcau, mə nda kun-nda mālā anzur.

⁸ Acili abwana mənana kat à akàm damba à yiu ka, amən'í na andə amə'bəmbəriban. Anzur mə'məsəcau nì okia wia dāng.†

⁹ Mə nda kun-nda. Bwə mənana kət kútí nə banam ngga nə kum áwá; nə kutio sə nə puro, sə nə kum gírlina.

¹⁰ Mən'í ka kə yiu ace iun'í, ace wal-lú, andə kídiki gir. Sə mim ngga ən yiu ace pea abwana yiləmu, andə do məboarne mənana lumsəo a koya njari ka.

¹¹ Mə nda yálgír məboarne. Yálgír məboarne ka kə pa yiləmi, nə wu ace anzur male. ‡

¹² Sə bwa mənana à twali à kə mbwe, ace tsəkir anzur, sə yì ka, yálgír na dāng, sə anzur ka a male na raka, bə sən nvwa-bondo aban yiu ka, nə nying anzur nə bangɲa, sə nvwa-bondo nə bwal atà anzur sə nə mesəkia.

¹³ Bwa mənana à twali a túró-boalo ace yál agir ka, nə bangɲa acemənana yì ka, túró-boalo nda pakkiyi ka, kəgír oasəi arə anzur nì dāng.

¹⁴ Mə nda yálgír məboarne; ən sùrə anzur mem, sə yia gbal ka à sùrəm,

¹⁵ kəla mənana Tárrám sùrəm, sə ən sùrə Tárrám ka. Ən pa yiləmem ace anzur mem.§

† **10:8 10:8** Balli gbal aba: Ir 23:1; Ezək 34:2. ‡ **10:11 10:11** Balli gbal aba: Isha 40:11; Ezək 34:11; Ib 13:20; 1Bit 5:4; Sən 7:17; 1Yoh 3:16; Yoh 15:13. § **10:15 10:15** Balli gbal aba: Mat 11:24.

16 Mə ndanə abea anzur mem mənana à pà aba domwan man raka. Duməna púp mə nə yinəia gbal. À nə kwaki kiria à nə ok giem, sə domwan ngga nə duk mwashat, nə yálgír mwashat.*

17 Tárrám kə earcem acemənana ən eare mə nə pà yiləmem mə nə wu, ace mana bən é dəm bən lo nə yiləmu ka.

18 Kəbwa pà nə twal yiləmem a rəàm dāng. Ən nggə pà yiləmem nə eare mem. Mə ndanə rəcandəa mə nə pà yiləmem, sə mə ndanə rəcandəa mənana mə nə é dəm ngga. Mənia ka nda nzongcau mənana Tárrám pam ama bə ən pak ka.

19 Lang Yesu banggina acau mənəia ka, kara denyicau mala amə Yahudi a rəi gakya.

20 Abee abwana pas abaləia à bang ama, <<Yi ka, ndanə kukwar arəi! Pà aba denyicau male dāng! Ace man sə wu kə kwaki kir wun arəi?>>

21 Sə acili abwana ka à bang ama, <<Bwa mənana ndanə kukwar arəi ka, pà nə bang amənia yì acau ka dāng! Lang sə kukwar nə mən məsə ante?>>

Abwana-məgule mala amə Yahudi ginəki Yesu

22 Nda nə kundwal, sə yì karə nə kúnì Hanuka, yì Lamsan ace denyi nə bákú mənana à tər Ndàməgule nəi ace Bakuli, aba Urəshalima ka.

* **10:16 10:16** Balli gbal aba: Isha 56:8; Yoh 11:52; 17:20; Afi 2:13-18; 1Bit 2:25.

23 Bè pwari ka, Yesu gya kə kutio aba bè bui mala Ndàməgule mala Bakuli, mənana à tunəki ama Tara mala Solomon ngga.[†]

24 Abwana-məgule mala amə Yahudi yi ramba a baní, sə à dī ama, <<Lang sə a nə nying səm anggo aba pəndəa? Bè a nda Kərəsti ka, Pura səm bwāng, bangga səm.>>

25 Yesu nyesəia wia ama:

Ən angħa dəmba ən nanà wun, sə wun ngga, wu earnə mim dāng. Atúró mənana ən nggə pea aba rəcandəa mala Tárrám ngga, à nda à ləmdə koyan nda mim ngga.

26 Sə wun ngga wu earnə mim dāng, acemənana wu nda ka nzur mem dāng.

27 Anzur mem kə ok giem; ən súrəia, sə à kə kpatam.

28 Ən nggə pea wia yiləmu mənana málá male pà kəm raka, sə à pà nə kídíkí à nə uebà dāng. Kəbwa pà nə fea a buam dāng.

29 Tárrám mənana pam mia ka kúti koyan ngga kat nə rəcandəa. Kəbwa pà nə gandə ea arəi dāng.

30 Mim sənə Tárrám ka səm nda mwashat.

31 Amə Yahudi pwan atali dəm ama à nə bukki.

32 Sə Yesu nea wia ama, <<Ən pakkina agir məboarne pas, a badəm wun, mənana Tárrám túrām ama bən pea ka. Nda ace məye mwashat abaləia sə wu kə earce wun nə bukkiam?>>

33 Pələa à eari wi ama, <<Pà ace kə agir məboarne mənana à pea, sə səm earce ama səm nə

[†] 10:23 10:23 Balli gbal aba: Atúró 3:11; 5:12.

bukkio ka dāng. Nda ace cau bəsəki Bakuli mənana a na ka. We ka, a nda bʷaməpəndəe sə a kə twal bāmuro a nda Bakuli!>>‡

³⁴ Yesu earia wia ama:

Pà akàm à giləe aba Maləmce Nggurcau ma'wun mbo, mənana Bakuli bang ama, <<Wu nda ka abakuli>> ka re?§

³⁵ Wu sələna ama cau mənana Maləmce bang ngga makgír pà arəi dāng, caməna anggo pà nə nggadi dāng. Sə bəa abwana mənə à ak cau mənə ka, à tunəia ama <<abakuli>> ka,

³⁶ ace mana sə wu twali ama cau bəsəki Bakuli na ən na ka, mənana ən bang nəma <<Mə nda Muna mala Bakuli,>> yì mim mənana Bakuli tàram sə tasəam a banza ka?

³⁷ Wu kəa earnə mim dāng bə atúró mənana ən pakkiyi ka a mala Tárrám Bakuli na raka.

³⁸ Sə bə atúró male na ən pakkiyi ka, bə pà wu nə earnə mim raka, wu earnə agir-ndali mənana ən pea ka, ace mənana bə wu sələa, sə bə kpaka wun ama, Tárrám ngga nda a baləam, sə mim ngga mə nda aba Tárrám.

³⁹ Nyar dəm ngga, à bəriki ama à nə bwal Yesu, kara puri babuia.

⁴⁰ O kya yàl a nkaring Mùr mala Jodan, yì pur a ban mənana Yohana pakkiyi batisəma kam atà dəmbe ka. Akanó sə kya do.

⁴¹ Abwana pas yiu a baní, à kə bang arəarəia ama, <<Yohana pak kə gir'ndələki dāng, səama acau mənana ne amur man yì bwa ka, à yì pur a məsəcau.>>

‡ 10:33 10:33 Balli gbal aba: Pəris 24:16; Mar 14:64. § 10:34 10:34 Balli gbal aba: Yoh 8:17; Ang 82:6.

42 Pas atà aƙwana mənana abanì ka à pà ƙamuria aban Yesu.

11

Lo mala Liazarò a bembe

¹ Bè ƙwabura nda kam lùllèi ama Liazarò. Rài pakki wi. Yì andə amə'eambi amuna-maməna bari, Maryamu andə Marta ka, à ndanə do a Betani.*

² Mənia yì Maryamu mə'eambi Liazarò nong nə rəkwana ka, nda kə ƙwama mənana nənzmò yiu soapi Mətalabangŋo Yesu mùrú mə'rəmboarne arə akusəi, sə esəki wi nə nyang-múrí ka.†

³ Amə'eambu amaməna mənia bari ka, à túrbān atà Mətalabangŋo Yesu ƙəa ne wi ama, gyaJam male, mənana earikiyi ace raka, rài eari wi ɗang.

⁴ Lang Yesu yì ok ce ka, na ama, <<Rəkwana mala Liazarò ka pà nè ká nēi a lú ɗang, nda ace ləmdə gulo mala ʔakuli, sə àkè ce gbal sə Muna mala ʔakuli nè kum gulo.>>

⁵ Yesu ka earce Marta andə amə'eambi Maryamu andə Liazarò.

⁶ Kat andə a mani ka, lang ok ce rəkwana mala Liazarò ka, akrəi pak abea nongŋo bari aban mənana ndakam ngga.

⁷ Anzəm mani ka pələa banggi alaggana male ama, <<Wu fa səm nə nyare a Yahudi.>>

⁸ Sə alaggana male ne wi ama, <<Maləm, àkè dyan tù, sə amə Yahudi lo ama à nè ƙukkio nə atali, sə a kə na ama a nə nyar kano ɗəm le?>>

* **11:1 11:1** Balli gbal aba: Mar 11:1; Luk 10:38. † **11:2 11:2** Balli gbal aba: Yoh 12:3; Luk 7:38; Mar 14:3.

⁹ Pələa Yesu earia wia ama, <<Abúpwari mala tálaban aba pwari mwashat ka à nda lum-nong-bari. Nə pwari ka bwa nə gandə gya pà nə anndə d̄ang, acemənana kə sən tálaban mala banza man.

¹⁰ Sə nə dú ka, à nə gandə annda, acemənana à pànə tálaban d̄ang.>>

¹¹ Pələa nea wia ama, <<Gyajam ma'səm yì Liazarò ka kongnəna a ntulo, sə ado ka mə nə ká kàm mə nə nggá loasəi.>>

¹² Sə alaggana male na ama, <<Mətalabangnə, bə nda a ntulo ka, ləmdə ama rəi nə malâ.>>

¹³ Yia ka à twali ama məsərə ntulo na Yesu nakiyi ce ama Liazarò nonggi ka, sə Yesu ka nda arə na ama Liazarò wuna.

¹⁴ Pələa Yesu pùrria wia kwas, banggia wia ama, <<Liazarò ka wuna.

¹⁵ Sə ace wun ngga, ban kə boaram mənana ən pa abanì raka, acemənana ado wuni sə wun nə pà bamur wun a banam pepe. Wu lo, səm nə o a baní.>>

¹⁶ Toma (mənana à tunəki ama Pasa ka) ne abi alaggana ama, <<Wu longnì kat səm nə o atà Maləm, ace mənana bə səm kya wu atè!>>

Yesu nda lo mala lú andə yiləmu

¹⁷ Lang Yesu bwaləna Betani ka, à banggi wi ama, Liazarò pàngnənà nongnə ine a bembe.

¹⁸ Betani ka sapi Urəshalima d̄ang, nda a baní tù, yàlè bwal mel bari d̄ang,

¹⁹ sə amə Yahudi pas yiu aban Marta andə Maryamu, à yiua girikia ace lú mala mə'eambia.‡

‡ 11:19 11:19 Balli gbal aba: Ayu 2:11.

20 Lang Marta onghəna ama Yesu na kə yiu ka, puro nə nggá kúlli. Sə Maryamu ka ueo a bala.

21 Marta ne Yesu ama, <<Mətalabanghə, bə pələ ama a ndakani ka, bə mə'eambam pa nə wu dāng!

22 Sə ən sələna ama, ko ado ka Bakuli nə po gír mənana kat a zəm ngga.>>

23 Yesu pələa banggi wi ama, <<Mə'eambəo nə lo nə yiləmu dəm.>>

24 Marta na ama, <<Ən sələna ama nə lo nə yiləmu a lo mala alú a masələata apwari.>>§

25 Yesu ne wi ama, <<Mə nda lo mala alú sə mə nda yiləmu. Bwa mənana kat pà bamúri a banam ngga, ko bə wù ka, nə lo nə yiləmu.

26 Sə bwa mənana kat nda nəməsəi sə pà bamúri a banam ngga, pà nə wù dāng. A earəna nə cau man le?>>*

27 Pələa Marta eari wi ama, <<E, Mətalabanghə, ən earəna nə we, ama a nda Kərəsti Mə'amsəban, Muna mala Bakuli, mənana Bakuli bang ama nə yiu a banza ka.>>†

28 Marta pələa nyare kya tunə mə'eambi Maryamu a giriban, sə ne wi ama, <<Maləm yina, sə kə earce səno.>>

29 Lang Maryamu nə ok anggo ka, kara lo a kaurəa, wari a baní.

30 Yesu ka malaká bwal là peatu dāng, nda àkə ban mənana Marta kumi kəm ngga.

§ 11:24 11:24 Balli gbal aba: Dan 12:2; Yoh 5:28; Atúró 24:15.

* 11:26 11:26 Balli gbal aba: Yoh 6:47; 8:51. † 11:27 11:27 Balli gbal aba: Mat 16:16.

³¹ Lang abwana mənana atà Maryamu a bala, aban girike, səni lo pur tsuk-tsuk ka, à lo atè. À twali ama kə um nə o a bembə nɛ nggá bua abanì.

³² Maryamu yi bwal ban Yesu. Lang məsəi nɛ kpa arə Yesu ka, yi kùndəo a bədəmbi, kə na ama, <<Mətalabangɲo, bɛ pələ ama a nda kani ka, bɛ mə'eambam wù ma dāng!>>

³³ Lang Yesu səni aban bua, sə sən abwana mənana à yiu atè ka aban bua gbal ka, gír nɛ je Yesu a bəbumi kərkər.

³⁴ Pələa día ama, <<Ake dɛ sə wu tsəi?>>

Sə à ne wi ama, <<Mətalabangɲo, yiu səni.>>

³⁵ Yesu sukki mərəm.

³⁶ Abwana mənana aban came abanì ka à na ama, <<Wu sən bəkə earcearəu mənana ndanəi arəi ka!>>

³⁷ Sə abia abwana na ama, <<Mənia yì bwa ka gandə mən məsə nte, anggo re? Man tsəa sə gandə tamsə lú mala Liazarə dāng?>>

Yesu loasə Liazarə a bembə

³⁸ Nɛ cɛ kùlkùl a bəbumi più ka, Yesu yi bik ban bembə. Bembə ka à gwamì aba tali, sə à gír kúni nə tali.‡

³⁹ Yesu na ama, <<Wu gəshi talì!>>

Sə Marta mə'eam lú ne Yesu ama, <<Mətalabangɲo, lú ka à tsəi pāngɲənà nongɲo ine adyan. Rəmban məbikə nɛ akiban!>>

⁴⁰ Yesu banggi wi ama, <<Ən no nəma bɛ a earnə mim ngga a nə sən gulo mala Bakuli re?>>

‡ 11:38 11:38 Balli gbal aba: Mat 27:60; Mar 15:46; Luk 24:2; Yoh 20:11.

41 Pələa abea bəwana mənana abanì ka à gəshi talì. Yesu loasə məsəi a kùli sə na ama, <<We Dâ, ən pakko yàwá mənana a ongnənam ngga.

42 Ən sələna nəma ko aya pwari ka a kə oem, sə ado ka ən na mənəia yì cau ka ace abwana man kani ka, ace mənana bəà ear ama a nə túrām.>>

43 Lang bangnəna anggo ka, sə tunəban nə giu məcandəe, ama, <<Liazaro, puro!>>

44 Pələa Liazaro mənana lú na ka puro, abuí andə akusəi ka, à mārəkia nə bugir, sə bəməsəi ka, à mārəi nə nggubya. Yesu banggia wia ama, <<Wu panzəi, sə wu nyi bə o!>>

Kùrkùn amur Yesu

(Matiu 26:1-5; Markus 14:1,2; Luka 22:1,2)

45 Pas atə abwana mənana à yiua makki Maryamu kun, sə à sən gír mənəia Yesu pè ka, à pà bəmuria a baní.

46 Sə abea atəà ka à o aban amə Farisi à kya banggia wia gír mənana Yesu pè ka.

47 Pələa amə Farisi andə agbani pəris tunə do mala aməkùrcəu. À đí rəia ama, <<Mana ado səm nə pa? Aba məsəcau ka, bwa mənəia nda kə pakki agir-ndələki pas ka!

48 Bə səm đeki sə lidəmba anggo ka, muna-bwapəndəa kat nə earnəi. Sə amə lwa mala amə Roma nə yia kidiki Ndəməgule mala Bakuli ma'səm andə nzali ma'səm!>>

49 Mwəshat abaləia, mənana à tunəki ama Kayafas, mənana nda Pəris Məgule a bəkú mənəo ka, bang ama, <<Wu sùrə cau mənana wu nakiyi ka dāng!

50 Wu sələ mbo ama nə boaribanì bə bwa mwashat wu ace abwana, amur mənana amə Roma bəà yì twalta abwana mala nzali Yahudi ma'səm ngga?>>

51 Mənia yì cau Kayafas ne ka, bangɲe mala bamúri na dāng. Acemənana yì nda Pəris Məgule a mənə yì pələa ka, nda bangnə-bangnəa ama, Yesu nə yia wu ace abwana mala nzali Yahudi ka.

52 Sə pà ace amə Yahudi nəmurəia dāng, nda gbal ace acilia abwana kat arə anzali aba banza, amənana à nə yia pà bamuria aban Bakuli, sə nə dapi bamuria kat bəa yì duk mwashat ka.

53 Twal amənə yì pwari ka, abwana-məgule mala amə Yahudi kutia alkita anjar mənana à nə wal-lú Yesu ka.

54 Ace manì ka Yesu nyare ging dəm bwāng abalə amə Yahudi dāng. Nying Urəshalima sə o a njenja, aba pədanban tù a ban bə muna-là mənana à tunəi ama Ifərem ngga. Akanó sə kya do andə alaggana male.

55 Lang pwari Lamsan mala Yəlîmurû gbashìnà ka, amə Yahudi pas purkio arə abea aban aba nzali Yahudi sə à o a Urəshalima, ace mənana bəà kya giləki rəia aba peri ace man yì Lamsan ngga.

56 À camarə alta Yesu. À yì came aba Ndəməgule mala Bakuli sə à kə diki rəarəia ama, <<Lang sə wu səni? Nə yiu a man yì Lamsan ngga le?>>

57 Anggo ka agbani Pəris andə amə Farisi angɲa dəmba à haməna ama, bə kəbwa sūrənà rə ban mənana Yesu nda kam ngga, bwe bə yì na ce, ace mənana à nə bwali ka.

12

*Maryamu soapi Yesu
mùrú mǝ'rǝmboarne
(Matiu 26:6-13; Markus 14:3-9)*

¹ Lang Lamsan Yàlîmurû ueo nongño tongno-nong-mwashat ka, Yesu wari a Betani, muna-là mala Liazarò, òwa mǝnana wu, sǝ Yesu loasǝi nǝ yilǝmu ka.*

² À lam gírlina mala pwarikpǝra ace pǝ Yesu gulo. Marta nda gaki gírlina ka, sǝ Liazarò ka nda abalǝ abwana mǝnana à lì gírlina andǝ Yesu ka.

³ Pǝlǝa Maryamu twal muna-dù mùrú mǝ'rǝmboarne, mǝnana à pǝ nǝ nard mǝboarnsari, sǝ kùrǝ pa bǝti raka, soe arǝ akusǝ Yesu, sǝ hasǝkia nǝ nyang múrí. Kara rǝm mùrú mǝboarne man aki bala kat.

⁴ Sǝ Yahuda Iskariyoti, mwashat atà alaggana mǝnana nǝ nggá mak Yesu ka, na ama,†

⁵ <<Mana tsǝa sǝ à gínǝ mak man yì mùrú ka a kún dinari gbǝman-tàrú, sǝ boale ka à pǝ mia amǝ'tǝr dǝng?>>

⁶ Yahuda ka bang anggo, pǝ acemǝnana kǝ buǝce amǝ'tǝr ka dǝng, nda acemǝnana yì ka, mǝn'í na ka; sǝ acemǝnana yì nda mǝbwal nd-aboalo mala alaggana mala Yesu ka, pak ka kǝ iu aba boale ace bamur rǝl.

⁷ Sǝ Yesu na ama, <<Wu nying òwama man zàng! Gír mǝnana pǝ ka nda ace gilǝki luem ace pwari tsǝkban mem.

* **12:1 12:1** Balli gbal aba: Mat 26:6-11; Mar 14:3-9; Luk 7:37-38.

† **12:4 12:4** Balli gbal aba: Yoh 6:71; 13:26.

⁸ Wun ngga, wu nda a tarə wun wunə amə'tər ko aya pwari ka, sə mim ngga ən pa atà wun koya pwari dāng.>>

Kùrkûn amur Liazarò à nè wal-luí

⁹ Amə Yahudi pas onghəna ama Yesu warina a Betani. Pələa à waria səne andə Liazarò mənana Yesu loasəi nə yiləmu a bəmbe ka.

¹⁰ Pələa agbani Pəris kurkunarəia, à nè wal Liazarò gbal,

¹¹ acemənana nda ace loasəe nə yiləmu a bəmbe sə pas abalə amə Yahudi kə ginəkia, sə à kə pa bəmuria a ban Yesu.

Kutio limurəm mala Yesu aba Urəshalima

(Matiu 21:1-11; Markus 11:1-11; Luka 19:28-40)

¹² Ban fana ka, abwana pas mənana à yiu ace Lamsan Yälîmurû ka, à yì ok ama Yesu nda njar aban yiu a Urəshalima.

¹³ Pələa à twalki ambú nkangga a buia sə à puro à nè ká kúlli. À kə mak-gāwàn, à kə na ama, <<Wu b̄wanḡsəki Bakuli!

Tsəkbu mala Bakuli na
amur b̄wa mənana kə yiu

aba lullə Mətalabanḡo

Bakuli ka!

Tsəkbu mala Bakuli na
amur Murəm mala

amə Isərayila!>>‡

¹⁴ Yesu kum muna dambəritso sə eauwe do a nzəmi, kəla mənana Maləmce na ka ama,

¹⁵ <<Wun amə Siyona,

‡ 12:13 12:13 Balli gbal aba: Ang 118:25,26.

bangciu bə kəa
 pakka wun dāng!
 Murəm ma'wun ndya
 kə yiu anzəm muna
 dambəritso ka!>>§

¹⁶ A dəmbe ka alaggana mala Yesu bwalta amənia yì agir ka ama lùmsəo mala bangnəa na ka dāng. Anzəm mənana Bakuli loasəna Yesu nə yiləmu a bembə, sə Yesu kutina aba boarbwa male ka, nda sə baləia kasəna arə gir mənana kumban ngga, sə à yì sələ ama agir mənəia kat ka, à nda kam à giləe amur Kərəsti aba Maləmce.

¹⁷ Bwabunda mənana à nda atà Yesu a pwari mənana tunə Liazarə bə puri bembə, sə loasəi nə yiləmu ka, à camarə banggia abwana cau mala gir mənana à sən ngga.

¹⁸ Gir mənana tsəa sə bwabundəa puro waria kúllí Yesu ka, nda acəmənana à ongnəna ama pak mənəia yì gir'ləmdəa ka.

¹⁹ Pələa amə Farisi ne arəarəia ama, <<Wu sən, túró məbane nda səm pakkiyi ka. Banza pwana rəi kat umna kpate!>>

Yesu nacau amur lú male

²⁰ Abea amə Gərik nda abalə abwana mənana à waria peri a Urəshalima a Lamsan Yàlímurû ka.

²¹ À yiu a ban Filip, mənana yì gbal ka pur a Beseda aba Galili ka, sə à zəmba ama, <<Bwaməgule, səm nggə earce sən Yesu.>>

²² Pələa Filip wario kya banggi Andəru, sə yia kəm à kutio à kya banggi Yesu.

²³ Yesu nyesəia wia ama:

§ 12:15 12:15 Balli gbal aba: Zak 9:9.

Ado ka pwarî yina, yì mənana Bakuli nè ləmdə gulo mala Muna mala Bwa ka.

²⁴ Mə nda ban bangga wun məsəcau, bə məsə məssa kpa a nzali sə wu raka, nè ueo anggo nəmūrəi mwashat. Sə bə wu ka, nè pusə aməsəi pas.

²⁵ Bwa mənana kat kə earce yiləmi ka, nè ɔwanyibani, sə bwa mənana ginəki yiləmi a man yì banza ka, nè kum yiləmu mənana málá male pà kàm raka.

²⁶ Bwa mənana kat earce nè do a batam ngga, duməna púp nè yiu atəm, ace mənana ban mənana kat mə nda kam ngga, àkə bani sə guro mem nè pa. Sə Tárrám gbal ka nè gusələ bwa mənana kat pà bamúri kə pak túró a batam ngga.

²⁷ Ado ka babumam kə pi, sə aman sə mə nə na? Mə nə na nəma, <<Dâ, amsəam aba mənía yì tanni ka bə kəa sulə amuram ɔ̀ang>> le? Awo! Mənía ka nda tər yiu mem, acemənana bən kutio aba mənía yì bu-pwari mala tanni ka.

²⁸ We Dâ, yinə gulo ace lùlləò!

Kara Bakuli nacau nə kuli ama, <<Ən angɣa dəmba ən gusələna lulləam, sə Mə nə gusələi dəm.>>

²⁹ Lang bʷabundəa mənana à came a bani à ok man yì giu ka, cilia twali ama mgbarangce na. Abea bʷana ka à bang ama, <<Məturonjar mala Bakuli nda ne wi cau ka!>>

³⁰ Pələa Yesu nea wia ama, <<Man yì giu ka pà acem sə yiu ɔ̀ang, nda ace wun.

³¹ Pwari mala pakkî mənía yì banza bashi ka, kārəna; ado sə Bakuli ak murəm arə Shetan, yì

murəm mala banza man.

³² Sə anzəm mənana à loasənam amur nggun-gangndəi ka, mə nə nun bwapəndəa kat a banam.>>

³³ Yesu bang anggo acemənana bə ləmdə ulang lú mənana nə wu ka.

³⁴ Bwabunda pələa ne Yesu ama, <<Səm ok aba Nggurcau mala Musa ama, Kərəsti ka nə dum nə yiləmu mənana málá male pà kàm raka.* Sə lang sə a na ama, <Duməna púp, à nə loasə Muna mala Bwa amur nggun-gangndəi?> Yana bwe nda man yì <Muna mala Bwa> ka?>>

³⁵ Yesu earia wia ama, <<Tələban ngga nda a ban wun ado, sə banì pà nə sau dāng. Wu gya aba mənìa yì təlaban ado mənana nda a ban wun ngga, ace mənana bə pəndəa bə kəa gír amur wun dāng. Abwana mənana à kə gya aba pəndəa ka, à kə gandə sən ban mənana à káki kam ngga dāng.

³⁶ Wu gūlì arə təlabanì ado mənana nda a ban wun ngga, ace mənana bə wu duk amuna mala təlaban.>>

Anzəm mana Yesu naná man yì cau ka, pələa upia wia, à səni dəm dāng.

³⁷ Kat andə agir-ndələki mənana ləmdə bu Bakuli, mənana Yesu peă a badəmbia ka, à pà bamuria a banì dāng.

³⁸ Mənìa ka, nda ace lùmsə bangnəa mala Ishaya mənana bang ama,
<<Mətalabangŋo,
yana bwe na earnə cau
mənana səm bang ngga,

* 12:34 12:34 Balli gbal aba: Ang 110:4; Isha 9:7; Ezək 37:24,25; Dan 7:14.

sə a ban yan sə à
ləmdə rəcandəa mala
Mətalabangŋo?>>†

39 Ace mani ka à ginə earnə Yesu, acemənanana
Ishaya angŋa dəmba bangŋəna ama,

40 <<Mətalabangŋo girkina aməsəia,
dəm ngga girkina babumia.

Girkia ace mənana aməsəia
bəà kəa sənban dāng,

sə babumia bə kəa kum
sələe dāng,

sə à pà nə nyàre a banam
ace mənana bən
sonzəia ka raka.‡>>

41 Ishaya bang man yì cau ka, acemənanana ak
dəmba sən gulo mala Yesu dīdŋyal, sə bangcau
amurí.

42 Kat andə amani ama pas atà abwana-məgule
mala amə Yahudi, pà bamuria a ban Yesu ka, à
bang ce a ban abwana bwāng dāng, acemənanana à
kə banggi amə Farisi bəà kəa pəria aba ndakpapi
dāng.

43 Yia ka à kə earce bʷangsəban mala
bʷapəndəa amur bʷangsəban mala Bakuli.

Cau mala Yesu nà bashi abwana

44 Pələa Yesu loasə gì kpəm sə na ama:

Bwa mənana kat gūli arəàm, mə nda gūlikiyi
arəàm nəmūrəam ngga dāng, ndaban gūli gbal
arə Tàrrám mənana tasəam ngga.

45 Bwa mənana kat sənəm ngga səna Tàrrám
mənana tasəam ngga.

† 12:38 12:38 Balli gbal aba: Isha 53:1. ‡ 12:40 12:40 Balli gbal
aba: Isha 6:10.

⁴⁶ Ən yiu kəla təlaban ace pa təlaban aba pəndəa mala banza man, ace mənana bwa mana kat pə bamúri a banam ngga, bə kəa ueo aba pəndəa dang.

⁴⁷ Bwa mənana kat ok kanigir mem, sə kpate raka, mə nda mə nə bashi wi ka dāng. Pa ace bashi sə ən yiu a banza dang, ən yiu ace amsə banza.

⁴⁸ Abwana mənana kat à ginəam sə à ginə ak cau mem ngga, à ndanə mə'bashì mənana nə bashia wia ka. Acau mənana ən nea ka, à nə mea a bashi a masələata apwari!

⁴⁹ Agir mənana kat ən nggə kània ka, à pə aba rəcandəa mem dāng, Tárrám mənana tāsəəm ngga, nə pam nzongcau arə mana bən na sə lang sə mə nə né.

⁵⁰ Sə ən sələna ama anzongcau male ka à nə kánə bwa aba yiləmu mənana málá male pə kəm raka. Gír mənana ən naki ka nda gír mənana kat Tárrám banggàm mə na ka.

13

Yesu lákkí akusə alaggana male

¹ Ué bəti à nə tita Lamsan Yəlîmurû, sə Yesu sələna ama bu-pwari male yina mənana nə nying banza nə o aban Tárrí ka. Yì ka, earnace abwana male mənana à nda a banza man ngga, sə ado ka ləmdəia wia earcearəu mənana malkiyi raka.

² Yesu andə alaggana male ka à nda ban lí nə pwarikpəra. Shetan angŋa dəmba tsəngŋənə

ɔenyicau mala mak Yesu a babum Yahuda Iskariyoti muna mala Shiman.*

³ Yesu səlɔna ama Bakuli Tárrú pani wi rɛcandɛa amur agir kat, sɛ səlɔna gbal ama pur nəban Bakuli, sɛ ndo nə nyare nə o a baní ka.

⁴ Ace mani ka loapi múr gírlina, swár nggea-
daura male, sɛ kúr nggubɔyau esəki rəŭ a tabuni.

⁵ Pələa solə mùr a nkenye, sɛ tita lákkí akusə alaggana male sɛ kə esəkia nə nggubɔyau esəki rəŭ mənana a tabuni ka.†

⁶ Lang Yesu yiu a ban Shiman Bitərus ka, Bitərus dī ama, <<Mətalabangɔ, a nda a nə lákkàm akusəam ngga le?>>

⁷ Pələa Yesu eari wi ama, <<A pà nə sùrɛ gir mənana ado ən pakkiyi ka dāng, sɛ nənzəmò ka a nə nggá səlɛa.>>

⁸ Shiman Bitərus banggi wi ama, <<Awo, a pà nə lákkàm akusəam dāng!>>

Sɛ Yesu ne wi ma, <<Bən lákkò akusəo raka, a pà nə duk məkpatam dəm dāng.>>

⁹ Sɛ Shiman Bitərus pè wi eare ama, <<Mətalabangɔ, akusəam nda nəmurəia a nə lak ka dāng, lákkàm abuam andə bamuram gbal!>>

¹⁰ Pələa Yesu na ama, <<Bwa mənana sussəna ka, akusəi na à nə bangce lea ka. Sɛ wu fàrà kat, kə bwa mwashat nda ueo atà wun ngga.>>

¹¹ Yesu ka angɔa dɛmba sùrɛnà rə bwa mənana nə nggá me ka. Nda gír mənana tsəa sɛ bang ama, <<Wun kat sɛ wu fà dāng.>>

* **13:2 13:2** Balli gbal aba: Yoh 6:71; Mar 14:10. † **13:5 13:5** Balli gbal aba: Luk 7:44; 22:27.

12 Anzəm mənana langɲənia wia akusəia ka, pələa nyesə daura male oasəi arəi, sə nyare kya do a ban-do male. Pələa nea wia ama:

Wu sùrə gir mənəo ado ən pakka wun ngga le?

13 Wu kə tunəam ama Maləm, sə Mətalabangɲo. Sə wu bɔwarki dāng, anggo sə ən pa.

14 Sə mənana mim Mətala wun andə Məkania wun gir, ən lakkà wun akusə wun ngga, wun gbal ka duməna amur wun, wun nə lakkia rə wun akusəu.

15 Ado ka, gir mənana ən pē ka, kusəu na ən tsəka wun ngga, ace mənana bə wu kə pakkia rə wun anggo ka.‡

16 Mə nda ban bangga wun məsəcau, kə guro pà kām gulo kùtì mətala-bala male dāng, sə kə məturonjar pà kām nə gulo kùtì bwa mənana túrí ka dāng.

17 Məno ado wu sùrəná rə mənəia yì məsəcau ka, bə wu tsəi aba túró ka Bakuli nə tsəka wun bui!§

18 Ən pa aban nacau amur wun kat dāng, acemənana ən sùrəná rə abwana mənana ən tarkia ka. Sə cau mənana Maləmce mala Bakuli bang ama, <<Kə yì, yì bwa mənana oasə bui atəm a kwar ka nda pələ arəəm ngga,>> duməna púp nə lumsəo.*

19 Mə nda aban na wun man yì cau ka ado sə bə yì lumsəo, ace mənana bə yì lumsəna ka, wun nə earnə mim ama <<Mə Nda kə bwe mənana

‡ 13:15 13:15 Balli gbal aba: 1Bit 2:21. § 13:17 13:17 Balli gbal aba: Luk 11:28; Jem 1:25. * 13:18 13:18 Balli gbal aba: Ang 41:9.

ən na nəma Mə nda ka.>>

²⁰ Sə mə nda ban bangga wun məsəcau: bwa mana kat ak bwa mənana ən túrí ka, mə nda akiyam gbal ka, sə bwa mana kat em ngga, nda rə ak Tárrám mənana tasəam ngga.†

Yesu sələna ama Yahuda nə ngga me

(Matiu 26:20-25; Markus 14:17-21; Luka 22:21-23)

²¹ Anzəm mana Yesu banghəna man yì cau ka, bumkidikea bāki kərkér aba bangho, sə ne bwāng ama, <<Mə nda ban bangga wun məsəcau, bəbwa nda abalə wun nə nggá mem.>>

²² Kara alaggana male səngi rəarəia, à kə ndali ko yana ateà nakiyi cau amurí.

²³ Bè lagga mənana Yesu earikiyi ace raka nda a ban-do a nkanggari Yesu.

²⁴ Pələa Shiman Bitərus ləmdəi cau nə bui ama bə dī Yesu, bə na bwa mənana nakiyi cau amurí ka.

²⁵ Pələa lagga mənə pələ rəi aban Yesu sə dī ama, <<Mətalabangho, yana bwe atə səm a nakiyi cau amurí le?>>

²⁶ Yesu pa eare ama, <<Nda bwa mənana ado mə nə oasə ndəmo a mbú mə nə pè wi ka.>> Pələa Yesu bwan ndəmo, dərə mbú, sə pè Yahuda muna mala Shiman Iskariyoti.

²⁷ Lang Yahuda ak ndəmo she ka, kara Shetan kutia rəi. Sə Yesu ne wi ama, <<Lo tsuk-tsuk, kya pak gir mənana a nə pak ka.>>

²⁸ Sə kəbwa pà kàm ateà a ban-li mənana sūrə gir mənana tsəa sə Yesu ne wi man yì cau ka dāng.

† 13:20 13:20 Balli gbal aba: Mat 10:40; Luk 10:16.

²⁹ Sə acemənanə Yahuda nda məbwal boalo malea ka, abea laggana kə səni kəla Yesu nda ban ne wi bə kyane bə kya kúr gír mənana à nè pàngnənà túró nəi ace Lamsan ngga. Ko a na raka, bə kya pə amə'tər aba boalo mənana a bui ka.

³⁰ Anzəm mana Yahuda shekina ndəmo ka, pələ lo tū puro. Sə du pəndəna.

Bəsa nzongcau

³¹ Anzəm mana Yahuda nyìngnənà banì ka, Yesu na ama:

Ado ka pwari kārəna mənana Muna mala Bwa nè kutio aba gulo male ka, sə Bakuli ka, nè kum gulo atà kusəi.

³² Sə acemənanə Bakuli nè kum gulo atà kusə Muni ka, banì pà nè sau dāng, Bakuli nè pə Muni gulo.

³³ Wun amunem, mə nda mə nə do atà wun zuku. Wun nə altam, sə kəla mənana ən banggi abwana-məgule mala amə Yahudi ka, ban mənana ən kákiyi kam ngga, pà wu nè gandə ká kām dāng.

³⁴ Sə ace mənə ka mə ndarə pa wun bəsa nzongcau: Wu earce rəarə wun. Kəla mənana ən earce wun ngga, anggo sə wun nè dum nə earcea rə wun.

³⁵ Bə wu ndanə earcea rə wun ngga, abwana kat nè sələ ama wu nda ka aməkpatam.

Yesu sələnə ama Bitərus nə makgír sūrə
(Matiu 26:31-35; Markus 14:27-31; Luka 22:31-34)

³⁶ Shiman Bitərus dī Yesu ama, <<Mətalabangŋo, a nə ká a ke le?>>

Yesu eari wi ama, <<Ado ka a pà nə gandə ká atəm aban mənana mə nə ká kàm ngga dāng, sə nənzómò ka a nə gandə yiu atəm.>>

³⁷ Pələa Bitərus dī ama, <<Mətalabangŋo, ace mana sə pà mə nə gandə ká atò ado dāng? Ən earəna mə nə wu aceo.>>

³⁸ Yesu ear ama, <<A na ama a nə pà yiləmio, a nə wu acem bafo? Mə nda ban banggo məsəcau, kaniama nggũ nə bua ka, a nə makgirem kusə tărú ama a sūrəàm dāng.>>

14

Yesu nda njargula ká aban Bakuli

¹ <<Babum wun bə kəa kidiki dāng. Wu pà bamur wun aban Bakuli, sə wu pà bamur wun gbal abanam.

² Afa bala mala Tárrám ngga aban-do nda kam pas. Bə pa anggo raka bən bangŋəna wun. Mə ká mə nə nggá giləki ban-do ace wun.

³ Sə bə ən warina ən giləkina wun ban-do ka, mə nə nyare mə nə yia kúllí wun, ace mənana ban mana mə nda kam ngga, abanì sə wun nə pǎ.

⁴ Wu sūrənà rə njargula ká a ban mənana mə nə ká kàm ngga.>>

⁵ Toma ne wi ama, <<Mətalabangŋo, səm sūrə ban mənana a nə ká kàm ngga dāng, sə lang sə səm nə sūrə njar ká a banì le?>>

⁶ Yesu eari wi ama, <<Mə nda njargula, Mə nda məsəcau, sə Mə nda yiləmu; kəbwa pà nə ká aban Bakuli Tárrú dāng she nə banam.

⁷ Bè wu sùrénà rèàm ngga, wu sùrénà rə Tárrám. Sə twal ado aban ká a damba ka wu sùrénà rəi, sə wu sənə nəi.>>

⁸ Pələa Filip ne wi ama, <<Mətalabangho, ləmdəa səm yì Tárrú; mani ka kārəna səm.>>

⁹ Yesu ne wi ama:

Filip, ən sauwuna nə do atà wun, sə bà ado ka a malaká sùrəàm dāng? Bwa mənana sənənam ngga sənəna Tárrám. Sə palang sə a kə na ama mə ləmdəa wun rəi?

¹⁰ A ear mbo ama mə nda aba Tárrám, sə Tárrám ngga nda a baləam? Acau mənana ən nggə na wun ngga à pur nə banam dāng, Tárrám mənana dukiyi a baləam ngga nə pakkiyi túró male nə mim.

¹¹ Wu earnə mim ama mə nda aba Tárrám, sə Tárrám ngga nda a baləam. Sə bə ana raka, wu earnə mim ace atúró mənana wu sənəam ən nggə pea ka.

¹² Mə nda ban bangga wun məsəcau, bwa mənana pà bamúri a banam ngga, nə pàk agir-ndali kəla amənana ən pea ka. Yàle nə pàkki agir məgulke mənana à kúti amənana ən pea ka, acemənana mə ndo mə nə o aban Tárrám.

¹³ Sə mə nə pàk gir mənana kat wu zəmba aba lulləam ngga, acemənana Muna ka bə yinəi Tárrí gulo.*

¹⁴ Wu zəm gir mənana kat wu earkiyi ce ka aba lulləam, mə nə pè.

Yesu pàcau mala Bangho Məfele

* 14:13 14:13 Balli gbal aba: Mat 7:7; Yoh 15:7,16; 16:23; Jem 1:5.

15 Bè wu kə earcem ngga, wun nè kpata anzongcau mem.†

16 Sə mə nə zəmbi Tárrám, sə nə pa wun Məbwala wun nggam, mənana nè yia do atà wun bà málá male ka.

17 Yì nda kə Bangŋo mana kə ləmdə məsəcau amur 'Bakuli ka. Amə'kpata banza pa nə gandə é dāng, acemənana à kə səni dāng, sə à sùrèi dāng. Sə wun ngga wu sùrèi, acemənana ndanə do atà wun ado, sə nənzmò ka nə nggá do a babum wun.

18 Bè ən umna ka, pà mə nə nying wun kəla akáwá dāng, mə nə yiu a ban wun.

19 Banì pà nə sau dāng, banza pà nə sənəm dəm dāng, sə wun ngga wun nə sənəm. Sə acemənana mə ndanə yiləmu ka, wun gbal ka wun nè dum nə yiləmu.

20 Bè pwarì mənə yina ka, wun nə sələ ama mə nda aba Tárrám, sə wun ngga wu nda a baləam, sə mə nda abalə wun.

21 Bwa mənana kat ak anzongcau mem sə kə kpatea ka, nda bwa mənana kə earcem ngga. Sə bwa mənana kə earcem ngga, Tárrám nə earce bwe, sə mim gbal ka mə nə earce, mə nə ləmdə bamúràm a baní.

22 Pələa Yahuda (mənana nda Yahuda Iskariyoti raka) banggi wi ama, <<Mətalabangŋo, mana tsəa sə a nə ləmdə bamuro a ban səm, sə a pà nə ləmdəi banza kat bamuro dāng?>>

23 Yesu eari wi ama:

† 14:15 14:15 Balli gbal aba: Yoh 15:10; 1Yoh 5:3; 2Yoh 6.

Bwa mənana kat earcem ngga, nê kpata kani-gir mem, Tárrám nê earce, sə mim sənə Tárrám ngga, səm nê yiu a baní səm nê do atè.‡

24 Bwa mənana kə earcem raka, pà nê kpata kanigir mem dāng. Sə acau mənə wu kə oea ka, à mem na dāng, à pur nê ban Tárrám mənana tasəam ngga.

25 Amənə yì acau ka, ən nggə bangga wunia acemənana mə nda aban wun ado.

26 Sə Mə'pa wun gbasha, yì Bangŋo Məfele, mənana Tárrám nê tasəi aba lulləam ngga, nê yia kania wun agirbunda kat, sə nê kasəbalə wun arə agir mənana kat, ən bangga wun ngga.

27 Mə ndya ən nggə nying wun nê dorəpwala ka. Sə mənə yì dorəpwala ən pākiyi ka, banza pənəi nê pà dāng. Acemani ka, babum wun bə kəa kidiki dāng, sə bangciu bə kəa pākka wun dāng. §

28 Wu dənyinə cau mənana ən bangga wun ama, mə nê o, sə mə nggá nyar aban wun dəm ngga. Bə məsəcau wu earənacem ngga, ban nê boara wun ace o mem aban Tárrám, mənana kútiām nê gulo ka.

29 Ən nanà wun ce amənə yì agir ka ado sə bəà yì lumsəo, ace mənana bəà yì lumsəna ka, wun nê ear ama cau mem ngga məsəcau na.

30 Pà mə nê samsə ban cau mənana mə nê na wun ngga dəm dāng, acemənana murəm mala banza man ndya kə yiu ka, sə pənə rəcandəa amuram dāng.

‡ 14:23 14:23 Balli gbal aba: 1Yoh 2:24; Sən 21:3. § 14:27 14:27 Balli gbal aba: Yoh 16:33; Filp 4:7; Kol 3:15; Yoh 20:19.

³¹ Mə nə pak gîr mənana Tárrám banggàm bə̀^ən pak ka, ace mənana koyan a banza ka bə̀ sələ ama ən nggə earce Tárrám.

Wu lo, bə̀ səm o.

15

Yesu nda nggun anap mə'məsəcaunì

¹ Mə nda nggun anap mə'məsəcaunì, sə Tárrám nda mətsəkkir baban.*

² Ko ya bu-nggun a bələam mənana kə pa bəle raka, kə kasəi kə túrí a nzali, sə abu-nggun mənana à kə pa bəlea ka, kə giləkicea ace mənana bəà boaro bəà pa bəlea kpəm ngga.

³ Cau mənana ən kania wun ngga giləkina wun, wu fàrà.

⁴ Wu do a bələam sə mim ngga mə nə do abalə wun. Kəla mənana bu-nggun anap pà nè gandə pa bəle nəmurəi raka, she bə̀ duməna aba nggea ngguni ka, anggo gbal sə wun ngga pà wù nè gandə pa bəla wun dāng, she bə̀ wu duməna a bələam ngga.†

⁵ Mə nda nggun-anap, sə wu nda ka bu-nggun. Bə̀ bwa do a bələam, sə ən do a bələi ka, nè pusə bəle kpəm. Bə̀ nə mim raka pà wù nè gandə pak bə̀ kəgîr dāng.

⁶ Bə̀ koya bwa na sə do a bələam raka, nda kəla bu-nggun mənana à túrí sə im ngga; a'ulang

* **15:1 15:1** Balli gbal aba: Isha 5:1-7; Ezək 19:10; Mar 12:1-9; Mat 15:13; Rom 11:17. † **15:4 15:4** Balli gbal aba: Yoh 6:56; 1Yoh 2:6.

abu-nggun mənə ka abwana kə ramgia, à nè soea aba bəsa à nè pisəia.

⁷ Sə bə wu do a baləam, sə cau mem do abalə wun ngga, wu zəmbi Bakuli gir mənana kat wu earkiyice ka, sə nè pa wun girnî.‡

⁸ Bə wu pusə abəla wun kpəm ngga, nda ləmdə ama wu nda ka laggana mem ngga. Sə mənə gbal ka nda nè yinəi Tàrrám nə gulo ka.

⁹ Kəla mənana Tàrrám kə earcem ngga, anggo sə ən nggə earce wun. Wu do aba earcearəu mem.

¹⁰ Bə wu kpata anzongcau mem ngga, wun nè do aba earcearəu mem, kəla mənana ən kpata anzongcau mala Tàrrám sə ən do aba earcearəu male ka.

¹¹ Ən bangga wun agir mənəia ka, ace mənana bə bumpwasəa mem do abalə wun, sə dəm ngga, bə bumpwasəa ma'wun bə lùmsəo.

¹² Mənəia ka nda nzongcau mem: Wu earce rəarə wun kəla mənana ən earce wun ngga.§

¹³ Earcearəu məgule mənana kat bwa nè ləmdəi agyajam male ka, nda mənana bə pà yiləmi acea ka.*

¹⁴ Bə wu kə pak gir mənana ən bangga wun nəma wu pak ka, wu nda ka gyajam mem.†

¹⁵ Pa mə nə tunə wun dəm ama aguro dāng, acemənana guro ka sūrə gir mənana mətala-bala male kə pak ka dāng. Ado ka, wu nda ka gyajam

‡ 15:7 15:7 Balli gbal aba: Yoh 14:13; 16:23; Mat 7:7; Jem 1:5.

§ 15:12 15:12 Balli gbal aba: Yoh 13:34. * 15:13 15:13 Balli gbal aba: Rom 5:7; Yoh 10:11. † 15:14 15:14 Balli gbal aba: Luk 12:4.

mem, acemənana ən nanà wun gír mana kat ən ok a kún Tárrám ka.

¹⁶ Wun nè tàram dāng, mə nda mənana ən târ wun, sə ən pa wun túró nəma wu kya pâ bəla wun, ulang bəle mənana pâ nè kidiki raka. Anggo ka sə Tárrám nè pa wun gír mənana kat wu zəmbi wi aba lulləam ngga.

¹⁷ Mənia ka nda nzongcau mənana ən pa wun ngga: Wu earce rəarə wun.

*Binəməsəu mala banza arə
aməkpata Yesu*

¹⁸ Bè banza binəməsə wun ngga, wu sələ ama, binəna məsəam gbal a dəmba.

¹⁹ Bè wu nda ka mala banza ka, banza nè earce wun kəla amale. Sə ado ka wu nda ka mala banza dāng. Acemənana ən tarki wun bə wu puri bá banza ka, nda tsəa sə banza kə binəməsə wun ngga.

²⁰ Wu dənyinə cau mənana ən bangga wun nəma, <<Kə guro pâ kām gulo kúti mətala-bala male dāng.>>‡ Bəà pām tanni ka, à nè pâ wun tanni gbal. Sə bə pələa ama à kpanatà kanigir mem ngga, à nè kpata kanigir ma'wun gbal.

²¹ À nè pakka wun amənia yi agir kat ka atəcau mem, acemənana à sùrə Tárrám mənana tasəam ngga dāng.

²² Bè ən yiu ma ən yi namia cau raka, bə caubikea pa a bamuria dāng. Sə ado ka à pənə kun nacau ace acaubikea malea dāng.

‡ 15:20 15:20 Balli gbal aba: Mat 10:24; Luk 6:40; Yoh 13:16; 1Kor 4:12; Atúró 4:17; 1Bit 4:14; Sən 2:3.

23 Bwa mənana kat binə məsəam ngga, binəna məsə Tárrám gbal.

24 Bə ən pakki ma agir mənana kəbwa malaká pea abaləia raka, bə à pà nè kumia nə caubikea đang. Sə ado ka à sənəna amənia yì agir-ndali ən pea ka, sə kat andə mənə ka, à binə məsəam sənə Tárrám.

25 Mənia ka nda yì lùmsə gir mənana à giləi aba Maləmce mala Bakuli ama: <<À binə məsəam bə, təri pà kàm đang.>>§

26 Nə nzəmò ka mə nə tasəa wun Məbwalì abwana, yì Bangɲo mala məsəcau mənana nə pur nəban Tár səm aban yiu a ban wun ngga, nè yia bang kúni kat amuram.

27 Sə wun gbal ka, duməna ama wun nə nakunam a ban abwana, acemənana tita túró mem ngga səm nda a tarə səm sənəa wun.

16

1 Ən na wun amənia yì acau ka, ace mənana wu kəa vwaki bu wun arə pabamuru ma'wun a banam đang.

2 À nè pər wun arə yiu abalə andakpapi, sə pwari na kə yiu ka, mana bwa mənana wal-lú wun ngga nə twali ama nda ban pakki Bakuli túró.*

3 À nè pakka wun amənia yì agir ka acemənana à malaká sùrə Tárrám đang, sə à malaká surəam gbal đang.

§ 15:25 15:25 Balli gbal aba: Ang 35:19; 69:4.
gbal aba: Yoh 9:22; Atúró 26:9-11; Isha 66:5.

* 16:2 16:2 Balli

⁴ Mə nda arə bangga wun agir mən̄ia ka ado, ace mən̄ana bə̀ pwari n̄i yì kārə́na, sə à tinata pa wun tanni ka, bə̀ balə wun kasə́a ama ən̄ nunna kir wun. Ən̄ bangga wun agir mən̄ia ka atadə́mbe d̄ang, acemən̄ana banem n̄ə sauwa atà wun.

Túró mala Banḡo mala Bakuli

⁵ Ado ka, mə ndo mə n̄ə nyare a ban Tárrám mən̄ana tasə́am ngga, sə kə́bwa abalə wun diem ban mən̄ana mə n̄ə ká kam ngga d̄ang.

⁶ Sə acemən̄ana ən̄ bangga wun ngga, kara wu l̄umsə n̄ə bumkid̄ikea.

⁷ Sə aba m̄əsə́cau ka, o mem ngga nda ace boaro ma'wun. Bən̄ o raka, Bwa mən̄ana n̄ə kwarkir wun, yì Banḡo mala Bakuli ka, pà n̄ə yiu d̄ang. Sə bən̄ o ka, mə n̄ə nggá tasə́i bə̀ yiu a ban wun.

⁸ Sə bə̀ yina ka, n̄ə yia pusə́ta abwana a banza, n̄ə l̄əmdə́ia wia b̄warkio mala d̄enyicaú malea amur caub̄ikea, andə gir mana nda a njari, sə amur b̄ashi mala Bakuli mana kə yiu ka.

⁹ N̄ə l̄əmdə́i abwana ama caub̄ikea malea ka, nda mən̄ana ama à ginə pa b̄amuria a banam ngga.

¹⁰ N̄ə l̄əmdə́ia wia b̄warkio malea amur gir mən̄ana nda pep̄ə a njari ka, acemən̄ana mə ndo mə n̄ə nyare mə n̄ə o a ban Tárrám, sə pà wu n̄ə s̄ənam d̄əm d̄ang.

¹¹ D̄əm ngga n̄ə l̄əmdə́i abwana ama b̄ashi na am̄úrià acemən̄ana Bakuli anḡə d̄əmba kasə́na b̄ashi amur Shetan, yì murəm mala Banza mən̄ia ka.

12 Mə ndanə agir kam pas mənana ən earce na wun ngga, sə pà wu nə gandə ea ado dāng.

13 Sə bə Bangḡo, mənana kə ləmdə məsəcau amur Bakuli, yina ka, nə yia kania wun bə wu sūrə məsəcau mənana kat kə pur a ban Bakuli ka. Pà nə bun cau a bəmúrì dāng, kəgìr mənana ok a kun Bakuli ka, kə nda nə bang ngga. Sə nə bangga wun ce agir mənana à malaká yiu peatu raka.

14 Yì ka, nə yinəàm nə gulo, acemənana nə twal cau mana ən ne ka sə nə məngia wun bāləi.

15 Agir mənana kat mala Tárrám na ka amem na. Nda gír mana tsəa sə ən na wun nəma, Bangḡo ni nə twal cau mənana mem na ka sə nə məngia wun bāləi.

16 Zuku ka pà wu nə sənam dəm dāng. Sə zuku anzəmi ka wun nə sənam dəm.

*Bumkidikea mala alaggana male
nə pələ bumpwasəa*

17 Abea alaggana male diki rəarəia ama, <<Mana nda bacau male mənana ama, <Zuku ka pà wu nə sənam dāng, sə zuku anzəmi ka wu nə sənam.> Sə dəm ngga ama, <Mə ndo mə nə o a ban Tárrám> ka?

18 Sə <Zuku> mənana nakiyi ce ka, bāləi aman le? Səm sūrə gír mənana nakiyi ka dāng!>>

19 Yesu sələna ama à kə earce à nə dī amurí, pələa nea wia ama:

Wu ndarə diki rəarə wun amur man nda bacau mənana ən na nəma, <<Zuku ka pà wu nə sənam dāng, sə zuku anzəmi ka wun nə sənam dəm>> ngga le?

²⁰ Mə ndarə na wun məsəcau: Wun nə bua nə mərəm, andə keban, amur gir mənana nə kumam ngga, sə amə banza ka à nè pak bumpwasəa. Wun nə pak bumkidikea, sə bumkidikea ma'wun nə yia pələ bumpwasəa.

²¹ Bè bwama malanə gbáshí ka kə kutio aba tanni kwanban mala gbáshí acemənana pwari male yina; sə bə̀ yi gbashina ka, bāləi lorəna kwanban mala gbáshí, acemənana ban na ban boari wi nə bəl bəsa muna a banza.

²² Anggo sə wu pa: Adyan ngga wu ndanə bumkidikea, sə ən nggə na wun ama, mə nə nggá sən wun dəm, sə babum wun ngga nə pakkidire, ulang bumpwasəa mənana kəbwa pà nə é arə wun raka.

²³ A pwari mənə ka, pà wu nə zəm kəgír dəm a banam dāng. Ən nggə bangga wun məsəcau, Tárrám nə pa wun gir mənana kat wu zəmba aba lulləam ngga.

²⁴ Yàle ado ka wu malaká zəm kəgír aba lulləam dāng: wu zəmba sə à nè pà wun, sə bumpwasəa ma'wun nə lùmsəo.

Yesu nə limurəm amur banza

²⁵ Ən na wun amənia yì acau ka nə caubabi, sə pwari na kə yiu ka mənana pà mə nə na wun cau dəm nə caubabi raka. Mə nə pusəa wun cau a banfana amur Tárrám.

²⁶ Sə wun nə zəmba aba lulləam. Ən pa aban na nəma mə nə zəmbi Tárrám amur wun dāng.

²⁷ Tárrám nə bəmúri ka kə earce wun kərkər, acemənana wu kə earcem, sə acemənana wu earnə mim ama ən pur nə bani ka.

28 Æn pur a ban Tárrám sê æn yiu a banza, sê ado ka, mē ndo mē nē nying banza mē nē nyare a ban Tárrám.

29 Pələa alaggana male banggi wi ama, <<Ado wuni sê a kə pusəa səm cau a banfana. Caubabe na a banggiyi dēm ngga dāng.

30 Adyan ngga səm sələna ama we ka a sūrə agir kat, bwa pà nē na ama nē dío kə cau dāng. Ace mənə ka səm earəna ama we ka a pur nəban Bakuli.>>

31 Yesu pələa eare ama:

Ado ka, wu earəna nē mim le?

32 Wu səni, pwari na kə yiu ka, yələ nggearə pwari nì yina, yì mənana wun kat ka, wun nē mesəke, koyan ngga nē bwal njar male, wun nē dekiam nəmurəam. Sê æn pa gbal nəmurəam dāng, acemənana Tárrám nda atəm.†

33 Æn bangga wun amənia yì acau ka, acemənana a baləam ngga wun nē kum dorəpwala. Aba mənə yì banza ka, wun nē kum patanni, səama babum wun bē kəa bunggi dāng! Æn linamurəm amur banza!‡

17

Yesu pək hiwi ace aməkpate

1 Anzəm mənana Yesu maləna naki acau mənə ka, pələa loasə məsəi a kùli, sê pək hiwi ama:

Dâ, adyan ngga bu-pwarî yina. Gusələ Munio ace mənana bē Munio pò gulo mô ka.

† 16:32 16:32 Balli gbal aba: Yoh 4:23; Mar 14:27; Zak 13:7.

‡ 16:33 16:33 Balli gbal aba: Yoh 14:27; 15:18; Rom 8:37; 2Kor 2:14; Sən 3:21.

² A panì wi rəcandəa amur banza kat, bə̀ pea abwana mənana a yinəia a baní bə̀ duk aməkpate ka, yiləmu mənana málá male pà kàm raka.

³ Sə mənía ka nda njar kum yiləmu mənana pà nè mal raka, bə̀ sùrə̀o, kə we ʔakuli Məməsəcau nì, andə Munio Yesu Kərəsti mənana a túrí aba banza ka.

⁴ Ən yinəno nə gulo a banza man, acemənana ən maləna túró mô mana a pam ama bən pê ka.

⁵ Sə ado ka, Dâ, nyesəâm gulo a badəmbo, gulo mənana mə ndanəi sənə we dídɣal sə a yi pusə banza ka.

⁶ Ən ləmdəni abwana mənana a pam mia a banza ka rə̀. Yia ka amô na. A nə pam mia, sə à kpanatà cau mò.

⁷ Yia adyan ngga à sələna ama koya gír mə ndanəi ka kə pur nə bano.

⁸ Ən panía wia cau mənana a pam ngga, sə yia gbal ka à anghəni; à sələna ama məsəcau na ən pur a bano, sə à earəna ama a nə túrām.

⁹ Hiwi mem ngga, pà ace banza dāng, nda kə cea, abwana mənana a pam ngga, acemənana yia ka amô na.*

¹⁰ Abwana mənana kat mə ndanəia ka amô na, sə a nda a pamia ka, ace mənana bə̀ ləmdə gulo mem abaləia ka.

¹¹ Ado ka mə ndo mə nə nying banza, mə nə nyare a bano, sə yia ka à ndakani a banza più. Dâ ʔakuli Məfele! Yália, nə rəcandəa mala lùllə̀o mənana a pam ngga, acemənana yia ka bə̀ duk mwashat kəla mənana səm nda mwashat sənə we ka.

* 17:9 17:9 Balli gbal aba: Luk 22:32; Yoh 14:16.

¹² A do mem sənəia ka, ən yália, sə ən bwalia nə rəcandəa mala lùlləò mənana a pam ngga. Kə bə bwar ateà dāng, she kə yì bwa mənana dupi ká kidi kà, acemənana cau mò mana à giləi aba Maləmce ka, bə lùmsəo.

¹³ Adyan ngga mə ndya ən nggə ká a bano ka. Ən nggə banggia wia amənia yia cau mənana mə ndakani più amənia yì banza ka, acemənana bəà lùmsə nə bumpwasəa mem.

¹⁴ Ən pania wia cau mò, sə banza kə binə məsəia, acemənana yia ka à nda ka mala banza dāng, kəla mənana mim ngga mə nda mala banza raka.

¹⁵ Ən pa aban zəmba nəma wu pusəia, bəà nying banza dāng. Mə nda aban zəmba ama, wu bwalia, bəà kəa kúti a babù Shetan, məbealbikea dāng.

¹⁶ Yia ka à mala banza mənəia na dāng kəla mənana mim ngga mə nda mala banza raka.

¹⁷ Tària bəà duk amô nə məsəcau mò; cau mò ka nda kə məsəcau.

¹⁸ Kəla mənana a túrām aba banza ka, anggo gbal sə ən nggə túriá aba banza.

¹⁹ Sə àkə cea sə ən tər bamúràm bən duk mô, acemənana yia gbal ka, bəà tər bamuria aceo bəà duk amô aba məsəcau.

²⁰ Hiwi mem ngga pà ace alaggana mem mənəia nəmurəia dāng, nda gbal ace abwana mənana à nə yia ak Cau Amsəban mənana aməkatam nə hamnəi a banià ka.

²¹ Ən nggə pak hiwi nəma yia kat ka bəà duk mwashat, kəla mənana mim sənə we, səm nda mwashat ka. Dâ, kəla mənana a nda a baləam, sə

mə nda a bāləo ka, yia gbal ka bəà do abalə səm, ace mənana banza bə eare ama a nə túrām ngga.

²² Ən pania wia gulo mənana a pam ngga, acemənana bəà duk mwashat, kəla mənana mim sənə we səm nda mwashat ka.

²³ Mim sənəia ka səm nda mwashat, sə mim sənə we ka səm nda mwashat. Cia, bəà kum ulang mənəia yì dotarəu məboarne ka abaləia, ace mənana aməbanza bəà sələ ama a nə túrām, sə bəà sələ gbal ama a kə earcea kəla mənana a kə earcem ngga.

²⁴ Dâ! Ən nggə earce nəma abwana mənana a pamia ka, bəà do atəm a ban mənana mə nda kam ngga; sə bəà sən gulo mem mənana a pam, acemənana a kə earcem sə a yì pusə banza ka.†

²⁵ We Dâ Mə'cauboarna! Banza sùrəo dāng, sə mim ngga ən sùrəo, sə amənia yì alaggana mem ngga, à sələna ama a nə túrām.

²⁶ Ən ləmdənia wia rəò, sə mə nə lidəmba nə ləmdəia wia rəò dəm, ace mənana earcearəu mana a ndanəi arəəm ngga bə do abaləia, sə mim ngga mə nə duk gbal abaləia.

18

*À bwal Yesu
(Matiu 27:47-56; Markus 14:43-50; Luka 22:47-53)*

¹ Anzəm mənana Yesu maləna hiwi ka, pələa lo andə alaggana male à eauwe a nkaring mala

† **17:24 17:24** Balli gbal aba: Yoh 1:14; 17:5; Mat 25:34.

bangɲaban Kidəron. À kya kutio a bè baban mala anggun olif.*

² Yahuda, mənana mak Yesu ka, súrənà rə banì, acemənana kusə pas Yesu kə dapi kam andə alaggana male.

³ Agbani Pəris andə amə Farisi tasə amə'yál Ndàməgule mala Bakuli andə abea soje mala amə Roma, bəa kyane atà Yahuda aban mənana Yesu nakam ngga. À kur rəia nə agirbura, sə à bwal bəsa arə abukan, andə apitəla, pələa à puro à yì tusəo a babanì.†

⁴ Sə Yesu ka angɲa damba sələna gir mənana nə kumi ka, pələa puro cam a badəmbia, sə dia ama, <<Yana bwe na wu alkite?>>

⁵ À eare ama, <<Yesu bwa Nazarat.>>

Banggia wia ama, <<Mə Nda.>>‡

Yahuda, yì bwa mənana mak Yesu ka, nda aban came ateà.

⁶ Lang Yesu banggia wia ama, <<Mə Nda>> ka, kara à nyar nə nzəmia à sukki a nzali.

⁷ Pələa Yesu nyare dia ama, <<Yana bwe na wu alkiyite le?>>

À eare ama, <<Yesu Bwa Nazarat.>>

⁸ Yesu eare ama, <<Ən nanà wun nəma Mə Nda. Sə bè mə nda wu alkiyitam ngga, wu deki alaggana mem mənəia ka bəa o.>>

⁹ Mənəia ka pa anggo ace mənana cau mana pur a kúni ka bè lùmsəo, mənana ama, <<Dâ, abalə

* **18:1 18:1** Balli gbal aba: Mat 26:30,36; Mar 14:26,32; Luk 22:39; 2Sam 15:23. † **18:3 18:3** Balli gbal aba: Mat 26:47-56; Mar 14:43-50; Luk 22:47-53. ‡ **18:5 18:5** Balli gbal aba: Pur 3:14.

abwana mənana a pam ngga, ən turta kəbwa mwashat dang.>>§

¹⁰ Shiman Bitərus kwetə nggeabyau, kwarəna guro mala Pəris Məgule nəi, kasə kiri məli kpat. (Lullə mənə yì guro nda Malchus.)

¹¹ Yesu banggi Bitərus ama, <<Nyesə nggeabyau mo oasəi a ndè! A kə sənì kəla pa mə nə nu kwap mala tanni mənana Tárrám pam ama bən nu ka re?>>*

Yesu a badəm Annas Pəris Məgule

(Matiu 26:57-58; Markus 14:53-54; Luka 22:54)

¹² Pələa asoje andə mə'sàrəban malea, andə amə munagara mala amə Yahudi, bwal Yesu, sə à taka abui.

¹³ A tadəmbe ka à umnə Yesu a badəm Annas, nkil Kayafas, yì Pəris Məgule a mənə yì pələa ka.

¹⁴ Kə Kayafas mənə nda kwarkir abwana-məgule mala amə Yahudi ama ndanə boaro bə bwa mwashat wú a kún abwana mala amə Yahudi ka.†

Shiman Bitərus makgìr sùrə Yesu

(Matiu 26:69-70; Markus 14:66-68; Luka 22:55-57)

¹⁵ Shiman Bitərus andə be lagga mala Yesu wari a ban mənana à kútí nə Yesu kām ngga. Mənia yì lagga ka Pəris Məgule sùrəi pepè, nda sə à eari wi kutio aba bala mala Pəris Məgule ka.

¹⁶ Bitərus ka ueo aban came a kunbala nə nza. Sə mənia yì lagga mana pəris məgule sùrəi ka, nyare yiu yì nacau nə muna-bwama mənana à

§ 18:9 18:9 Balli gbal aba: Yoh 17:12; 6:39. * 18:11 18:11 Balli gbal aba: Mar 10:38; 14:36. † 18:14 18:14 Balli gbal aba: Yoh 11:49-51.

tamsəi ace yál kunbala ka, pələa earî Bitərus bə kutio.

¹⁷ Muna-bwame dî Bitərus ama, <<A nda gbal abalə aməkpata bwa mənə à bwali ka le?>>

Bitərus eari wi ama, <<Awo, ən pa abaləia dāng.>>

¹⁸ Dwal nda kam kərkər, pələa amətúró palta andə amə munagara bwal bəsa, à kə dandə rəia. Sə Bitərus yiu, yì cam a bania a kun bəsa.

Pəris Məgule diki Yesu

(Matiu 26:59-66; Markus 14:55-64; Luka 22:66-71)

¹⁹ Pələa Pəris Məgule tita diki Yesu amur alag-gana male andə kanigir male.

²⁰ Yesu banggi wi ama, <<Acau mem ngga ən nea bwāng a badəm bwapəndəa kat. Sə ko aya pwari ka mə ndaban kanigir arə ndakpapi andə Ndàməgule mala Bakuli, ban ramba mala amə Yahudi. Ən na kə cau aba səmbərəa dāng.

²¹ Sə ace man sə à kə dikiyam? Dì ka abwəna mənana à ok cau mana ən na ka. Yia ka à sūrənà rə cau mənana ən na ka.>>

²² Lang Yesu bangjəna anggo ka, bebwa abalə amə yál Ndàməgule, mənana came a banì, kwak Yesu a takiri, sə bang ama, <<Anggo sə a nə pələi Pəris Məgule cau?>>

²³ Pələa Yesu ear ama, <<Bə ən nacau mənana məbane na ka, banggàm bá bwarke, sə bə məsəcau na ən na ka, mana nda tər koem a takiram?>>

²⁴ Anggo, andəa kə tà bu mənana à tàkà abu Yesu ka, sə Annas tasəte a ban Kayafas, yì Pəris Məgule.

Baria andə tàruia təmce
súra Yesu mala Bitərus
 (Matiu 26:71-75; Markus 14:69-72; Luka 22:58-62)

²⁵ Aḃa mənə anggo ka, Shiman Bitərus nda àkə bancame a kun bəsa, aban dandə rəi. Sə abwana a banì dí ama, <<We ka, a pa abalə alaggana mala bwa mənə re?>> Pələa yì ka, təmce, na ama, <<Awo, ən pa abaləia dāng.>>

²⁶ Sə bəbwa mwashat abalə aguro mala Pəris Məgule, bəla mala bwa mənana Bitərus kasə kiri ka, nacau ama, <<Ən səno mənì atə Yesu akanó a baban re?>>

²⁷ Bitərus nyare təmce, ama, <<Awo mə nda dāng.>> Anggo ka, kara nggu bua.

A warinə Yesu a badəm Bilatus
 (Matiu 27:1-2,11-14; Markus 15:1-5; Luka 23:1-5)

²⁸ Nə dəmbəri dīdʒyal ka à pusə Yesu a bala mala Kayafas, à um nəi a banməgule mala Nggwamna, bwa Roma. Sə abwana-məgule mala amə Yahudi, mənana à tsəki Yesu cau atə ka, à binə kutio aḃa palta mala Nggwamna, acemənana bəà kúti ka, à nè pəndəki bamuria, mənana nè tsəa à pà nè kùmô à nè li girlina Lamsan Yəlîmurû raka.‡

²⁹ Ace mənə ka, Bilatus pur a bania, sə día ama, <<Ya cau na wu yiu nəi amur mənìa yì bwa ka le?>>

‡ **18:28 18:28** à nè pəndəki bamuria, mənana nè tsəa à pà nè kùmô à nè li girlina Lamsan Yəlîmurû raka: Amə Yahudi mənana à je abwana mala acilia anzali ko à gbashi bania tù a dəm Lamsan Yəlîmurû ka à earia wia bəa li girlina Lamsan Yəlîmurû dāng.

³⁰ Pələa à eare ama, <<Bè bwa mənía ka, mə'bealbíkēa na raka, bə pa səm nə yiu nēi a bano dāng.>>

³¹ Bilatus pələa banggia wia ama, <<Bè nda anggo ka, wu um nēi, wu kya bāshi wi nə nggur-cau mā'wun la.>>

Pələa amə Yahudi eare ama, <<Səm pà né rəcandəa mala kasə bāshi-lú amur kəbwa dāng.>>

³² Mənía ka lūmsə cau mənana Yesu bang amur ulang lú mənana nə wu ka.§

³³ Pələa Bilatus nyare aba palta male sə túrban bəà kútí nə Yesu a baní. Dì Yesu ama, <<A nda murəm mala amə Yahudi le?>>

³⁴ Yesu eari wi ama, <<Mənía yì dīban ngga, a twali a mala bamuro le ko abea bwana na à no cau a muram ngga?>>

³⁵ Bilatus ne wi ama, <<Mim ngga mə nda bwa Yahudi le? Abwana mô andə agbani pəris mā'wun na à yiu nə we a bāshi a banam ngga. Mana də a pa?>>

³⁶ Yesu eare ama, <<Domurəm mem ngga mala banza mənía na dāng. Bè pələ ama mala banza man na ka, bə aməkpatam nə munəo acem, à pà nə eari abwana-məgule mala amə Yahudi bəà bwalam dāng. Awo, domurəm mem ngga mala banza man na dāng.>>

³⁷ Bilatus pələa ne Yesu ama, <<Ashe a nda murəm!>>

Yesu eari wi ama, <<A bang ama mə nda murəm. Ace kə mani sə à bəlám, sə yiu mem a banza ka nda ace na məsəcau, sə bwa mənana

§ 18:32 18:32 Balli gbal aba: Yoh 3:14; 12:32.

kat kə camata məsəcau ka, kə kwakikiri kə ok giem.>>

³⁸ Pələa Bilatus dī ama, <<Mana nda məsəcau?>>

Bilatus pà Yesu bəà wal-luí

(Matiu 27:15-31; Markus 15:6-20; Luka 23:13-25)

Bilatus nyare puro a ban amə Yahudi sə bang-gia wia ama, <<Mim ngga ən kumi nə bekə caubikea dang!

³⁹ Sə wun amə Yahudi ka, ko aya pələa sə bə yi karə nə Lamsan Yàlímurû ka, pàk ka wu kə earce ama bən panzəa wun bwa mwashat atà abwana mənana à kùria a ndàkurban ngga. Ado ka, wu earce bən panzəa wun mənina yi <Murəm mala amə Yahudi> ka le?>>

⁴⁰ Sə à nyesəi wi nə loasəban ama, <<Awo, bwa mənina na à nə panzəa səmi ka dang! Panzəa səm Barabbas!>> (Barabbas ka à bwali acemənana yi ka, mə'mgbicau na.)

19

¹ Bilatus pələa tsəa à kwak Yesu nə kamso.

² Asoje marəki zwe kəla mbulan-murəm sə à oasəi Yesu a bamúrí. À túrì wi daura ulang mala amurəma arəi,

³ sə à kə nyarke a badəmbi, à kə ne wi cau bənginəban ama, <<Bə rəo pwalo, we murəm mala amə Yahudi!>> Sə à kə koe a baməsəi nə babuia.

⁴ Bilatus pələa pur dəm a ban abwana-məgule mala amə Yahudi sə nea wia ama, <<Wu kwaki kir wun! Mə ndo mə nə pusəi, mə nə yinəi a ban

wun, səama wu sələ ama mim ngga ən kumi nə bekə caubikea đang.>>

⁵ Pələa Yesu pur a bania a nza, nə mbulan zwe a múrí andə daura mala amurəma arəi. Sə Bilatus nea wia ama, <<Bwe ndya ka!>>

⁶ Lang agbani pəris andə amə'yál Ndàməgule nə səni ka, à loasə già a kùli à na ama, <<Gbàllì a nggun-gangndəi! Gbàllì a nggun-gangndəi!>>

Bilatus na ama, <<Wu twali la, wu kya gbàllì a nggun-gangndəi nə bamur rə wun! Acemənana mim ngga ən kumi nə bekə caubikea đang.>>

⁷ Pələa abwana-məgule mala amə Yahudi eari wi ama, <<Aba nggurcau ma'səm ngga, boaro bə wú, acemənana twal bamúri ama yì ka, Muna mala Bakuli na!>>

⁸ Lang Bilatus nə ok man yì cau ka, gir nî pe wi bangciu kèrkér.

⁹ Pələa nyesə Yesu wari nəi aba palta đəm sə đì ama, <<We ka, a pur a ya ban?>>

Sə Yesu ka duk kúni più, pələi wi kə cau dăng.

¹⁰ Bilatus banggi wi ama, <<A pà nə nam cau đang? A sələ mbak ama mə ndanə rəcandəa mə nə panzəo, ko mə nə tsəa bəà gbàllio a nggun-gangndəi?>>

¹¹ Yesu eari wi ama, <<A pà nə kum rəcandəa a muram dăng, yì mənana bə Bakuli pamo raka. Ace mənə ka, bwa mənana tasəam aba buo ka, caubikea male gulo kúti mò.>>

¹² Lang Bilatus ok mənəia yì cau ka, pələa bariiki nə alta njargula mənəia nə pusəna Yesu nəi ka. Sə abwana-məgule mala amə Yahudi ka, à loasə già bəng-bəng ama, <<Bə a panzə bwa mənəia sə au ka,

læmdə ama a nda gyajam mala Kaisar, Mətala nzali d̄ang! Acemənana b̄wa mana kat twal b̄amúrì ama yì ka, murəm na ka, b̄we ka m̄ə'mgbicau na arə Mətala nzali!>>

¹³ Lang Bilatus nə ok cau m̄əno ka, pələa pusə Yesu a banfana sə eauwe do amur buno b̄ashi m̄ənana à kə tunəi ama, <<Ban m̄ur tali>> ka. (Nə kun Ibəru ka à kə tunəi ama, <<Gabbata.>>)

¹⁴ Anggo ka pwarizəkya gbàshinà a pwari giləru ace Lamsan Yàlîmurû. Pələa Bilatus banggi amə Yahudi ama, <<Wu s̄əni, murəm ma'wun ndya ka!>>

¹⁵ Kara yia kat à lo arəi gəu ama, <<Wali b̄ə wu! Wali b̄ə wu! Gbàllì a nggun-gangndəi!>>

Bilatus d̄ia ama, <<Mana! Wu earce b̄ən gballi murəm ma'wun a nggun le?>>

Pələa agbani p̄əris malea ear ama, <<Kə murəm pa a bu s̄əm d̄ang, she kə Kaisar, Mətala nzali mala amə Roma!>>

¹⁶ Gandəa Bilatus pea wia Yesu, b̄əa kya gbàllì amur nggun-gangndəi ka.

Sə à bwal Yesu à um n̄əi.

À gbàllì Yesu amur nggun-gangndəi

(Matiu 27:32-44; Markus 15:21-32; Luka 23:26-43)

¹⁷ À tsəki wi nggun-gangndəi m̄ənana à nə ká gbàllì amurì ka, a meali, sə pur aban ká a ban m̄ənana à kə tunəi ama <<Ban kpoulobamuru>> ka. Nə kun Ibəru ka, à tunə b̄anì ama, <<Golgota.>>

¹⁸ Àkə b̄anì sə à gbàllì Yesu amur nggun-gangndəi. À gbàllì abea abwana b̄ari gbal andə

Yesu, mwashat atà bui mēli sē bē ka atà bui mēnggare, sē Yesu ka nda aba baləu.

¹⁹ Bilatus giləgir arə gbəlang kpamgbang sē tsəa à gbàlli arə nggun-gangndəi amur Yesu. Cau mənana gilə ka nda, <<Yesu Bwa Nazarat, Murəm Mala Amə Yahudi.>>

²⁰ Ban mənana à gbàlli Yesu kām ngga, sau nə là dāng, abwana pas bal mēnia yì gīr à giləi ka, acemənana à giləi nə kún mala amə Ibəru, andə kún mala amə Latin, andə kún mala amə Gərik.

²¹ Sə agbani pəris wari a ban Bilatus à kya banggi wī ama, <<Kəa gilə ama, <Yi ka, nda Murəm mala amə Yahudi> dāng. Boaro male ka à nè gilə ama, <Bwa mēnia ka bang ama, yì nda Murəm mala amə Yahudi.> >>

²² Bilatus nyesəia wia ama, <<Awo! Gīr mənana ən giləna ka duməna anggo.>>

²³ Anzəm mənana asoje gbàllinà Yesu amur nggun-gangndəi ka, à pwan agir-nggūrəi à gauwia banì ine, sē koya soje ka twal banì mwashat. Sə nggea-daure male mənana à tè nə nggubyaure mwashat, kunkpakəri pa arəi raka, à twali gbal.

²⁴ Pələa à nea rəia ama, <<Bə səm ngga na ama səm nə sàngi daure man dāng, a kun mani ka, bē səm kocàca amurì, bwa mənana lì ka bē twali.>> Mēnia yì gīr ka yì pa anggo ace mənana bē lùmsə cau mala Bakuli mənana bang ama,

<<À gakkia rəia adaura mem

sə à kocàca ace

nggea-daure mem.>>*

Mēnia ka nda gīr mənana asoje pē ka.

* **19:24 19:24** Balli gbal aba: Ang 22:18.

25 Nggea Yesu, andə mə'eam ngge məbwame, andə Maryamu mālá Kilobas, andə Maryamu Bwa Magdala ka, à ndaban came tù a ban nggun-gangndəi mənana à gbàllì Yesu amurí ka.

26 Yesu sən nggè andə be lagga male mənana earkiyi ace raka aban came a banì; pələa banggi nggè ama, <<Nnâ, munio ndya ka.>>

27 Sə ne mənìa yì lagga male ka ama, <<We ka, nggo ndya ka.>> Twal a pwari mənò ka, mənìa yì lagga mala Yesu ka, um nə nggea Yesu a bala male.

Lú mala Yesu
(*Matiu 27:45-56; Markus 15:33-41; Luka 23:44-49*)

28 Yesu sələna ama ado ka agir mənana kat Bakuli túrí bə yì pea ka, maləna pea, sə ace mənana bə cau mala Maləmce mala Bakuli bə lùmsə ka, bang ama, <<Ən nggə ok məsamur.>>

29 Kwar ndakam a banì, mənana lùmsə nə mùr-bəlanggun anap məhangnə ka, pələa asoje par soso abaləi, sə à loasəi a kun gara, à tsəki wi a kúni bə nu.

30 Lang Yesu sonzə mur anap nì ka, na ama, <<Maləna!>>

Pələa dili múrí sə pa yiləmi.

À zubi Yesu nə kada a məsənkanggari

31 Pwari mənò ka pwari gilərəu na, acemənana bə ban fana ka, pwari Sabbath na. Sə əbwana-məgule mala amə Yahudi ka, à pà nə earce bə alú ueo akanó aban gyare amur anggun-gangndi, bəà bwal bə pwari mənò kə yiu ka dāng. Ace mani ka à banggi Bilatus ama, bə earia wia bəà bungi

akusə aḃwana mənana à gbàllia amur anggun-gangndi ka. À earce pe anggo ace mənana bəà wu tù à nè sulə aluia a nzali. À zəmba anggo acemənana mənina yì pwari Sabbat ka, pwari məfele na a ban amə Yahudi, sə dəm ngga pwari məgule na, acemənana yì karə nə Pwari Lamsan ngga.

³² Asoje pələa à wario à kya bungi akusə aḃwana mənana à gbàllia a bu məlì andə bu mənnggare mala Yesu ka.

³³ Lang à yiu a ban Yesu ka, à səni ka Yesu angṇa dəmba wuna, sə à dēki, à bungi akusəi dāng.

³⁴ Səa ma, mwashat abalə amənia yì asoje ka, zubi Yesu a nkanggari nə kədə, kara nkila andə mūr puro aban sukkio.

³⁵ Bwa mənana sən mənina yì gír ka, nda bang ce ka, sə cau mənana na ka məsəcau na, ace mənana wun gbal ka bə wu ak cē, sə bə wu pa bamur wun.

³⁶ Mənia yì gír ka pa anggo ace mənana bə lùmsə cau mala Bakuli mənana à giləi aba Maləmce ama, <<À pà nè bun mu kə bare dāng.>>†

³⁷ Sə bə ban dəm aba Maləmce mala Bakuli bang ama, <<Aḃwana nə sən bwa mənana à zubi nə kədə ka.>>‡

À tsək Yesu a bembe
(*Matiu 27:57-61; Markus 15:42-47; Luka 23:50-56*)

³⁸ Nə nzəmò ka, Yisəfu, bwa Arimatiya zəmbi Bilatus ama, nə twal lú Yesu. (Yì Yisəfu ka məkpaata

† 19:36 19:36 Balli gbal aba: Pur 12:46; Bal 9:12; Ang 34:20.

‡ 19:37 19:37 Balli gbal aba: Zak 12:10; Sən 1:7.

Yesu na aba sɛmbɛrɛa, acemɛnana kɛ ɓanggi abwana-mɛgule mala amɛ Yahudi.) Bilatus pɛlɛa eari wi bɛ twali. Nda sɛ Yisɛfu wario kya twal lɛ Yesu um nɛi ka.

³⁹ § Nikodimus, ɓwabura mɛnana didyal yiu a ban Yesu nɛ du ka, wari atɛ Yisɛfu. Yinɛ mɔrɔ mɛrɛmboarne, a bui, ace hasɛi lɛ. Mɔrui ka à pɛ nɛ myang nggun mɛr mana à zurɛi andɛ muku nggun-alus ka. Dɛmbɛrya male na tyang lumi-tarɔ.

⁴⁰ Aburana mɛnia yia kɛm ngga à twal lɛ Yesu sɛ à marɛki aba nggurbyau pwasɛa andɛ mɔrɔ mɛrɛmboarne, kɛla mɛnana amɛ Yahudi kɛ pang nɛ lɛ sɛ à nɛ tsɛi ka.

⁴¹ A ban mɛnana à gbɛlli Yesu kɛm ngga, bɛ ɓaban nda kam nɛ bɛmbɛ abalɛi, mɛnana à kwari aba sorotali ka, bɛshe na, à malaká tsɛk kɛɓwa kɛm dang.

⁴² Sɛ acemɛnana pwari mɛno ka pwari gilɛrɛu na ace Sabbat andɛ Lamsan Yalimurɔ mala amɛ Yahudi ka, sɛ acemɛnana gbal mɛno yi bɛmbɛ ka nda a bania tɔ ka, à tsɛk lɛ Yesu abalɛi.

20

Lo mala Yesu a bɛmbɛ nɛ yilɛmu

(Matiu 28:1-8; Markus 16:1-8; Luka 24:1-12)

¹ Anzɛm pwari Sabbat nɛ tadɛmbari didyal, ban na mbul-mbul piɔ, Maryamu Bwama Magdala wari a bɛmbɛ, sɛ kya sɛni ka tali mɛnana à girna kun bɛmbɛ nɛi ka, à gɛshini.

² Pɛlɛa nyar nɛ mire aban ká aban Shiman Bitɛrus andɛ bɛ lagga, mɛnana Yesu kɛ earce

kèrkér ka, sə banggia wia ama, <<À pusəna Mətala səm Yesu a bembe, sə səm sūrə ban mənana à wari nēi kam ngga dāng!>>

³ Pələa Bitərus andə mənə yì bē lagga ka, à puro à dēshi bembe.

⁴ Yia kəm ngga à nda aban ká nē mire, sə mənə yì bē lagga ka bāngja aki Bitərus dēmba yì bik ban bembe.

⁵ Pələa dili muri a kun bembe, sən anggubyaumúr lú aba bembe sə kútí dāng.

⁶ Lang Shiman Bitərus yiu nənzmò ka, kara kútí nē kútíò aba bembe. Yì gbal ka kə anggubyaumúr lú nda sən ngga,

⁷ sə nggurbyau mənana à marəkina bamur Yesu nēi ka, pà aban acili anggurbyau mənana à tsəngnənəban Yesu nēia ka dāng; male ka à kārri à nongsəi dāng.

⁸ Sə lagga mənana akdēmba bāngja yiu a kún bembe ka, kútí gbal aba bembe; sən agir nē kat, sə ear ama məsəcau na, Yesu longnəni bembe.

⁹ Kaniama gír mənəia ka nē yia kumban ngga, yia ka, à bwalta cau mala Maləmce mala Bakuli mənana bang ama, Yesu nē loapi bembe nē yiləmu ka dāng.

¹⁰ Pələa alaggana mənə nyare à o a la.

¹¹ Sə Maryamu ka came a nza a kún bembe aban buá. Nē buá a kúni, sə dili múrí nē sən bá bembe.

¹² Kara sən aməturənar mala Bakuli bari nē agir-pwasəa arəia, aban do, aban mənana à nongsə lú Yesu kām dīdɣal ka. Mwashat ka do nē ban bamúrí, sə bē mənəia mwashat ka nda a bu ban akusəi.

13 Sə à dī Maryamu ama, <<Bwama, mana pur arə̀ò sə a kə bua le?>>

Pələa Maryamu earia wia ama, <<Abwana twalna Mətaləm à umna nēi, sə ən sūrə̀ ban mənana à tsəi kām ngga dāng!>>

14 Sə pələ rəi, nə u ka, kara sən Yesu aban came a baní, sə sələ ama Yesu na dāng.

15 Pələa Yesu dī ama, <<Bwama, mana pur arə̀ò sə a kə bua? Yana de a alkite?>>

Maryamu kə sənī kəla yī ka, mətala baban na, pələa ne wi ama, <<Bwaməgule, bə a nda a twali ka, banggām ban mənana a tsəi kām ngga, ace mənana bən kyane bən kya twali ka.>>

16 Pələa Yesu tunəi nə lùlləi ama, <<Maryamu!>>

Pələa pələ rəi a baní sə na ama, <<Rabbonai!>> (Mənia nə kun Ibəru ka nda <<Maləm.>>)

17 Yesu ne wi ama, <<Ce a kúr a rəām dāng, acemənana ən malaká nyare aban Tárrám a kùli peatu dāng. Ado ka, kyane aban amə'eambəam, alaggana mem, kya banggia wia ama, Mə ndo mə nə nyare aban Tárrám, mənana nda Tárrìà ka, aban Bakuli mem, mənana nda Bakuli malea ka.>>

18 Anggo sə Maryamu Bwama Magdala wario kya kum alaggana mala Yesu sə banggia wia ama, <<Ən sənəna Mətalabangjo Yesu!>> Pələa banggia wia cau mənana Yesu banggi wi ka.

Yesu pusərəi aban alaggana male

(Matiu 28:16-20; Markus 16:14-18; Luka 24:36-49)

19 Nə pwarikpəra a mənə yī pwari a nzəm pwari Sabbat ka, alaggana mala Yesu nda atārəia aba kurəm. À girki akunkurəm acemənana à kə

banggi abwana-məgule mala amə Yahudi. Baləia ama nə kasə ka, kara à sən Yesu purna, caməna abaləia, sə nea wia ama, <<Bè rə wun pwalo.>>

²⁰ Lang bangrəna anggo ka, pələa ləmdəia wia anpenye mənana arə abui andə nkanggari ka. Alaggane lumsə nə banboarnado acemənana à sənəna Mətalabangno ka.

²¹ Yesu banggia wia dəm ama, <<Bè rə wun pwalo. Kəla mənana Tárrám túrám ngga, anggo gbal sə ən nggə túr wun.>>

²² Pələa pyaupia wia lin'ueo amúrià sə na ama, <<Wu ak Bangno Məfele.

²³ Bè wu twali abwana ban acaubikea malea ka, à twalənia wia banì. Sə bə wu twalia wia banì raka, yia ka à twalia wia banì gbal dāng.>>

Yesu ləmdə bamúri aban Toma

²⁴ Toma, mwashat abalə alaggana lum-nong-bari, mənana à kə tunəi ama Pasa ka, pa abaləia, a pwari mənə Yesu yiu abania ka dāng.

²⁵ Pələa abi alaggana banggi wi ama, <<Səm sənəna Mətalabangno!>>

Sə Toma banggia wia ama, <<Mim ngga pà mə nə earnə mənə ka dāng, she bən sənəna akun anpenye mala akūsà mənana arə abui, sə ən jena kun anpenye nə munabuam, sə ən tsəngnənà buam arə penye mənana a nkanggari ka.>>

²⁶ Anzəm nongno tongno-nong-tàrú ka, alaggana nda dəm atārəia a bala andə Toma, sə akunakurəm ngga à girkinia kat; kara Yesu yi cam dəm abaləia sə bang ama, <<Bè rə wun pwalo.>>

²⁷ Pələa ləmdəi Toma abui sə ne wi ama, <<Sən abuam; sə wu tsək muna-buo kani; sáré buo tsəi

arə penye mana a məsə nkanggariam ngga. Deki babum tuti mo, earnə cau!>>

²⁸ Toma pələa eari Yesu ama, <<Mətalem andə Bakuli mem!>>

²⁹ Yesu pələa ne wi ama, <<Nda acemənana a sənənam ngga, sə a nə earnə mim le? Abwana mənana à sənənam raka, sə à ak cau mem nə babumia kat ka, à ndanə tsəkbu mala Bakuli!>>

*Gir mənana tsəa sə à gilə
mənə yì maləmce ka*

³⁰ Yesu pakki abea agir-ndələki pas a məsə alaggana male, mənana à giləia aba maləmce mənəia raka.

³¹ Sə amənəia à giləia ka, nda ace mənana bə wu earnəi ama Yesu nda Kərəsti, Mə'amsəban, Muna mala Bakuli; sə aba pabamuru ma'wun a baní ka, wu nə kum yiləmu aba rəcandəa mala lùlləi.

21

*Yesu pusərəi aban alaggana
male a Galili*

¹ Nə nzəmò ka, Yesu nyar dəm pusərəi a ban alaggana male a kun Garang Tiberiya. Anì sə gir nî pa.

² Shiman Bitərus, sə Toma mənana à tunəki ama Pasa ka, andə Nataniyel bwa Kana mala Galili, andə amuna-burana mala Zabadi, andə abea alaggana mala Yesu bari, à nda atārəia kat.

³ Pələa Shiman Bitərus banggi abi ama, <<Mim ngga mə ndo mə nə o a taula.>>

Sə abi banggi wi gbal ama, <<Səm nə ká atò.>> Pələa yia kat à eauwe a waru malea aban ká taula. Sə a bu du mənə ka à bwal kəgìr dāng.

⁴ Ban kwarəna, pwari nə nggə eau ka, Yesu yiu yi came a kun mur sə yia alaggana ka à sələ ama Yesu na dang.

⁵ Pələa tunəban día ama, <<Wun alaggana, wu bwal kə nji le?>>

À ear ama, <<Awo!>>

⁶ Pələa Yesu banggia wia ama, <<Wu túr ndám bú ma'wun atà bu məlì mala waru, wu nə bwal nji!>> Pələa à túr ndám bú a mùr sə à bwal nji kərkər, yàlè à gandə nun ndám bú, à eamsəi aba waru dang, aceməna anji lakkì pas aba ndám bú.

⁷ Sə lagga mənana Yesu earikiyi ace raka ne Bitərus ama, <<Mətalabangno na!>> Lang Shiman Bitərus oè ama Mətalabangno na ka, kara twal daura male mənana swárí sə kútí a túró ka, oasəi arəl, tá zurro a mùr sə oakio aban ká a kún mùr.

⁸ Acili alaggana ueo aba waru aban nungi ndám bú mənana lùmsə nə nji ka, aban ká a nza. Ban mənana waru nda kam aba mùr ka sau nə nza dāng; sauwa male nda kəla kusəu gbəman-tàrú.

⁹ Lang à nə yia eau a nza ka, à sən nkalang bəsa aban earke nə anji-twana amurí andə bəredi a banì.

¹⁰ Yesu banggia wia ama, <<Wu yiu nə abea anji abalə amənana wu bwal adyan ngga.>>

¹¹ Pələa Shiman Bitərus eauwe aba waru sə kya nun ndám bú eamsəi a kún nza. Ndám bú lùmsə nə anji mēgulke gbəman-nə-lumi-tongno nə məsəi tārú (153), sə kat andə lakkì mala anji mənə ka, ko bəti ndám bú san dāng.

¹² Yesu pələa tunəia ama, <<Wu yiu wu lìli!>> Sə kəbwa pà kām atà alaggana male, mənana gandə

đi ama, a nda yana le ka dāng, acemānana yia kat ka, à sələna ama Mətalabangŋo na.

¹³ Pələa Yesu twal bəredi pea wia, anggo gbal sə pang nə anji.

¹⁴ Mənia ka nda təruià pusəruu mala Yesu a ban alaggana male anzəm loapi bəmbe male.

Yesu anda Bitərus

¹⁵ Anzəm mənana à lina girlina ka, Yesu pələa đī Shiman Bitərus ama, <<Shiman muna mala Yohana, a earcem kúti amənia ka le?>>*

Bitərus eare ama, <<E, Mətalabangŋo, a sələna ama ən nggə earceo.>>

Yesu banggi wi ama, <<Denyi nə amuna-nzur mem.>>

¹⁶ Yesu đī dəm ama, <<Shiman muna mala Yohana, a earcem le?>>

Shiman ama, <<E, Mətalabangŋo, a sələna ama ən nggə earceo.>>

Yesu ne wi ama, <<Tsəkir anzur mem.>>

¹⁷ Yesu nyare đī Shiman Bitərus təruià điban dəm ama, <<Shiman muna mala Yohana, a kə earcem le?>>

Bum Bitərus kɪdɪkɪ nə mənina yì təruià điban ngga. Nda sə ne Yesu ama, <<Mətalabangŋo, a súrə agir kat. A sələna ama mim ngga ən nggə earceo!>>

Pələa Yesu banggi wi ama, <<Tsəkir anzur mem.

¹⁸ Mə nda ban banggo məsəcau: mənana a kə long-nə-lo ka, a kə gandə oasə agir a rəo sə a kə wari a ban mənana kat a earce a nə ká kām ngga. Sə bə a enà ka, a nə sárə abuo, sə abea bwana dāng

* **21:15 21:15** *a earcem kúti amənia ka le:* Ko <<a earcem amur agir mənina ka le?>>

nda à nè oasəo agir a rəò, sə à nè ká nè we, a ban mənana a earce ká kàm raka.>>

¹⁹ Yesu na anggo ace mənana bə ləmdə ulang njar mənana Bitərus nè wù nēi ka, mənana nè gusələ lullə Bakuli ka. Pələa Yesu ne wi ama, <<Yiu atəm.>>

Yesu andə lagga mana earkiyi ce ka

²⁰ Bitərus pələ rəi sə sən lagga mənana Yesu earkiyi ace raka a nzəmia, aban yiu ateà. Yì nda kə lagga mənana eangnə arə Yesu a masələata ligirlina malea, sə dikiyi Yesu ama, <<Mətalabangno, yana bwe na nè meo ka?>>

²¹ Lang Bitərus nè səni ka, pələa dī Yesu ama, <<Mətalabangno, sə lagga man ngga, mana nè kumi?>>

²² Yesu eari wi ama, <<Bə ən eare nəma yì ka, bə do nə yiləmu bà nyare mem ngga, mana oasəo abaləi? We ka, kpatam!>>

²³ Kara cau akban abalə acili aməkpata Yesu ama mənəia yì lagga ka, pà nè wu dāng. Sə anggo sə Yesu na dāng. Yesu ka bang nə bang ama, <<Bə ən eare nəma yì ka, bə do nə yiləmu bà nyare mem ngga, mana oasəo?>>

²⁴ Mənəia yì lagga ka nda mənana bang cau amur agir mənəia, sə giləia aba Maləmcə ka. Sə səm sələnə ama cau mənana na ka, məsəcau na.

Masələata cau

²⁵ Abea agir ndakam pas mənana Yesu pea ka, yələ bəà na ama, à nè kpatea mwashat-mwashat à nè giləia kat ka, ən nggə səni nəma banza kat ka,

pà nè gandə bwal amaləmce mənana à nè giləia
ka dāng.

Mbula-Bwazza
Portions of the Holy Bible in the Mbula-Bwazza
language of Nigeria

copyright © 2022 The Seed Company

Language: Mbula (Mbula-Bwazza)

Contributor: The Seed Company

This translation is made available to you under the terms of the Creative Commons Attribution Share-Alike license 4.0.

You have permission to share and redistribute this Bible translation in any format and to make reasonable revisions and adaptations of this translation, provided that:

You include the above copyright and source information.

If you make any changes to the text, you must indicate that you did so in a way that makes it clear that the original licensor is not necessarily endorsing your changes.

If you redistribute this text, you must distribute your contributions under the same license as the original.

Pictures included with Scriptures and other documents on this site are licensed just for use with those Scriptures and documents. For other uses, please contact the respective copyright owners.

Note that in addition to the rules above, revising and adapting God's Word involves a great responsibility to be true to God's Word. See Revelation 22:18-19.

2025-07-12

PDF generated using Haiola and XeLaTeX on 10 Sep 2025 from source files dated 12 Jul 2025

dc693218-7e0b-5547-ab57-2e0275b90e93